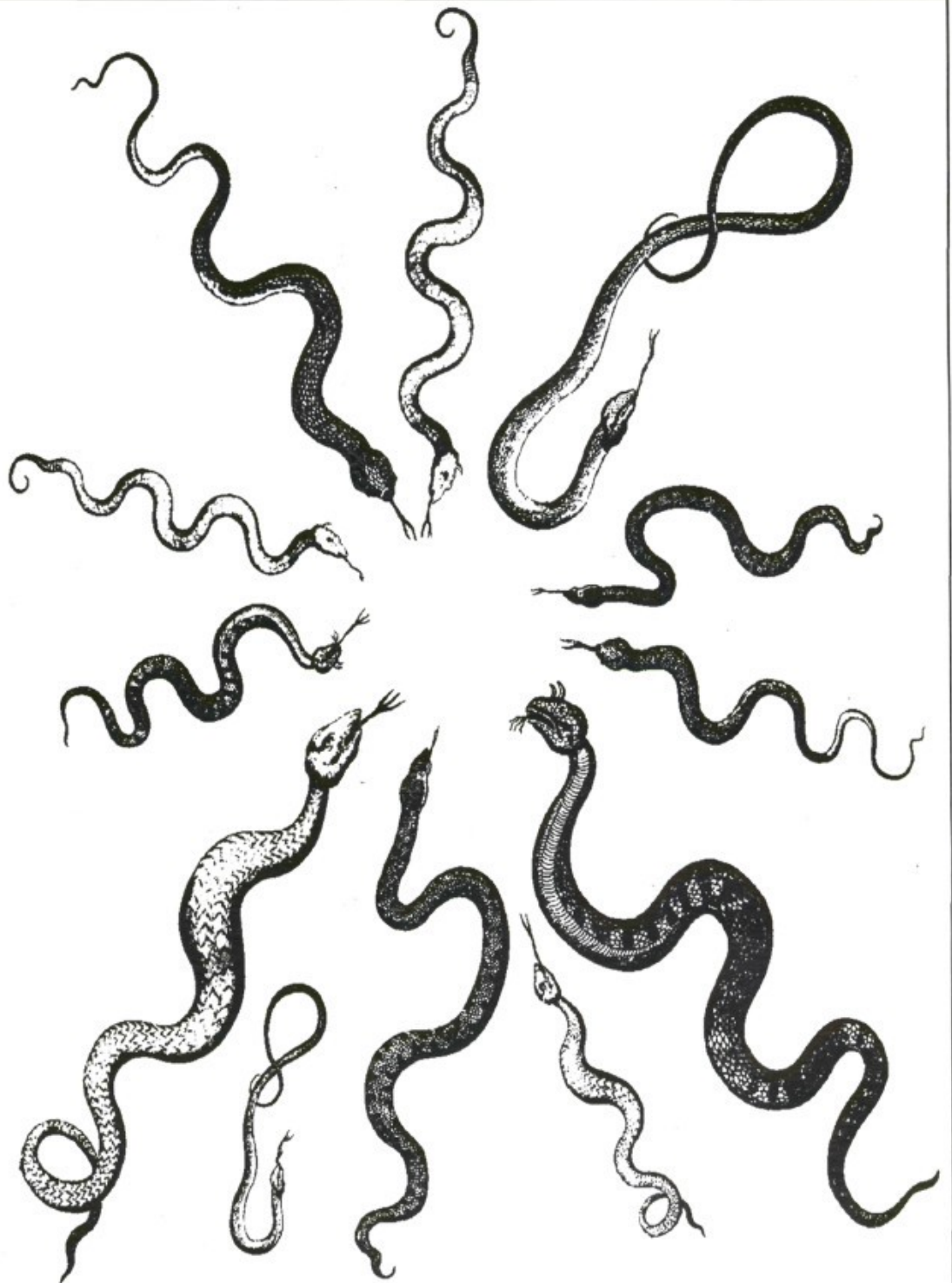

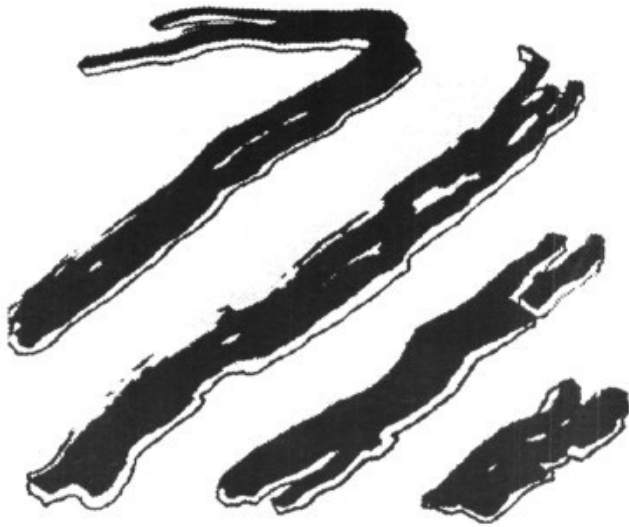
Mel i Sucre

Obra Cultural Balear - Sant Joan

Desembre / 1992 - núm. 150

150

MEL I SUCRE - Desembre, núm. 150. Butlletí informatiu de l'Obra Cultural Balear a Sant Joan.

Local social: carrer de Ramon Llull, 48 - Sant Joan (Mallorca) 07240.

Consell de redacció: Gracià Sànchez, Guillem Florit, Joan Sastre, Joan Font, Joan Moratinos, Mateu Sastre.

Tirada actual: 500 exemplars.

Els articles originals s'han d'entregar abans de dia 18 del mes en curs.

Nota: S'adverteix als possibles lectors de *mel i sucre* que aquesta revista, amb els seus escrits i comentaris, pot ferir la sensibilitat dels esperits no acostumats.

Dipòsit legal: PM. 49/1983

Disseny de la capçalera: Jaume Falconer

Coberta: Jaume Falconer

Contracoberta: Jaume Falconer

Imprès a: Informacions Llevant s.a.

Passeig Ferrocarril, 1

Tel. 55 03 28 - Manacor

EN AQUEST NÚMERO HI TROBAREU

- Notícies locals
- L'ull de vidre
- Ajuntament, per Gracià Sànchez i Francesc Nicolau
- Recull, per Andreu Bauçà
- Entrevista a... Martí Jaume Gomila, mestre Martí Puxto, per Joan Sastre i Gracià Sànchez
- Biblioteca
- Jardineria. Els arbres ornamentals de fulla caduca (I), per Francesc Nicolau Català
- Meteorologia. «Novembre humit te farà ric», per Miquel Company i Miquel Alzamora
- Notícies històriques de Consolació. IX. Els entorns de l'oratori (II). Bibliografia, per Josep Estelrich
- Toponímia santjoanera. Ses rotes des Puig Colom (I), per Francesc Canuto
- Excursió, per l'OCB Sant Joan, secció excursionista
- Futbol
- Mel i sucre, dolcet dolcet, per Joan Bauçà
- Encreuat, per Joan Sastre
- Agenda

**Si voleu tenir un
XANDALL
del Mel i Sucre,
ben eixerit, el podeu
comprar a bon preu a
Ca na Blanch**

NOTA DE REDACCIÓ

Totes les persones o entitats que se sentin al·ludides pel contingut d'aquesta revista, tenen a la seva disposició una secció de «Cartes al Director» que admet escrits que compleixin les següents condicions:

— L'extensió màxima és un foli mecanografiat a dos espais.

— Les cartes han d'anar signades per l'autor, que ha de ser identificable.

Notícies locals

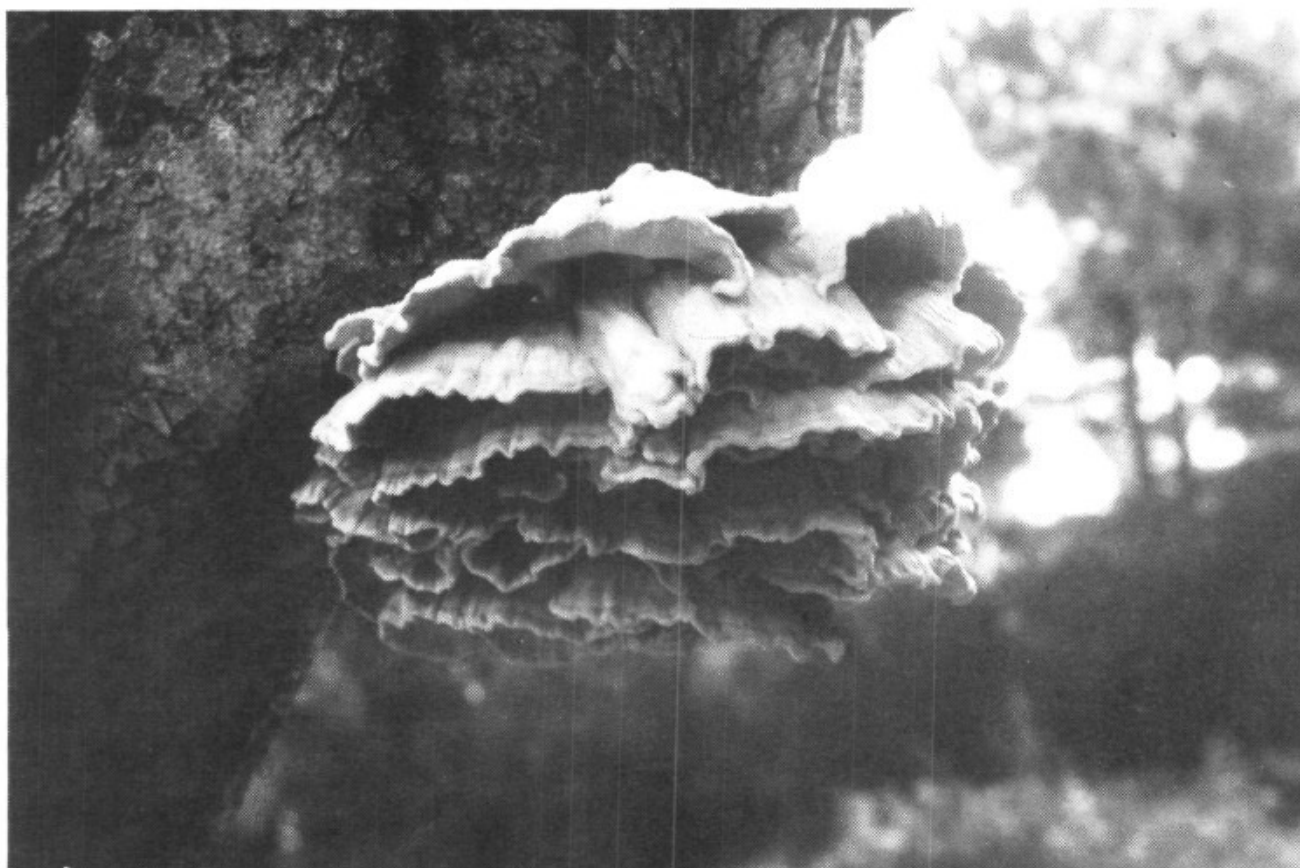

— El divendres 13 de novembre es complí el catorzè aniversari de l'incendi del cine. Han passat catorze anys i l'estat en què es troba encara és molt pitjor del del dia després del foc.

— El dia 9 de novembre tres gitanes foren trobades *in fraganti* dins una casa de la vila mentre intentaven endur-se'n qualque cosa. Aquell mateix dia havien entrat a robar a tres cases més de la nostra vila i se suposa que degueren ser les tres mateixes gitanes. La gent de la casa on foren trobades *in fraganti* les pogueren retenir fins que hi va acudir la policia local

— El dia 15 de novembre a la Casa de Cultura hi va haver l'actuació del Circo Magic. Tota l'al·lotgea de la vila hi va anar caixes destrempades a veure les evolucions d'aquests artistes. Hem de recordar que aquesta gent no és la primera vegada que ens visita, ja que els darrers anys han actuat unes quantes vegades a la vila.

— La present temporada d'esclata-sangs a Sant Joan ha estat nefasta. Com podeu imaginar amb els tres litres que ha plogut durant el novembre els esclata-sangs no han pogut ni treure l'ull. De tota manera sabem que els cercadors locals que han anat a d'altres zones de Mallorca a cercar-ne han tengut molta més sort que no per la vila. Tenim notícies que un cercador es va presentar a ca seva amb quinze quilos d'esclata-sangs i amb un exemplar de més de 250 g.

— Aquells que no esteu disposats a trescar gaire pels pinars desconeguts o llunyans podeu fer allò que han fet alguns santjoaners. A Palma s'han posat a la venda els famosos pins rovelloners catalans., que permeten que surtin els esclata-sangs a la seva ombra. Tots aquells que en vulgueu menjar, si tot va com una seda, haureu d'esperar com a mínim tres o quatre anys a fer la primera collita.

— Hem arribat al número 150 de *Mel i Sucre* i encara som aquí. Com podeu pensar i veure tenim corda per molts més. Des d'aquell primer número, que sembla que fa dos dies que va sortir, han passat molts d'anys i mai no hem faltat a la nostra cita mensual. Si un revisa la col·lecció de melsisucres podrà seguir la història de la nostra vila durant aquests dotze darrers anys.

— L'Obra Cultural Balear ha editat el calendari de 1993. Enguany està dedicat a l'escriptor i personatge públic Josep M Llompart. L'OCB de Sant Joan, com de costum, obsequiarà tots els seus socis amb un exemplar d'aquest calendari.

<p>Elèctrica</p> <p>PEP DES SAIG</p> <p>instal·lacions elèctriques xarxes de baixa tensió subministraments elèctrics</p> <p>Consistori, 8 tel. 52 63 23 Sant Joan</p>	<p>Cooperativa Agrícola</p> <p>SANT JOAN</p> <p>gran oferta de nadal</p> <table> <tbody> <tr> <td>Bessó d'ametla</td> <td>360 ptes./kg</td> </tr> <tr> <td>Bessó d'ametla pelada</td> <td>475 ptes./kg</td> </tr> <tr> <td>Farina d'ametla</td> <td>475 ptes./kg</td> </tr> <tr> <td>Clovella d'ametla (per fer foc)</td> <td>275 ptes./sac (30 kg)</td> </tr> </tbody> </table>	Bessó d'ametla	360 ptes./kg	Bessó d'ametla pelada	475 ptes./kg	Farina d'ametla	475 ptes./kg	Clovella d'ametla (per fer foc)	275 ptes./sac (30 kg)
Bessó d'ametla	360 ptes./kg								
Bessó d'ametla pelada	475 ptes./kg								
Farina d'ametla	475 ptes./kg								
Clovella d'ametla (per fer foc)	275 ptes./sac (30 kg)								

— L'Ajuntament va aprovar al darrer ple, per unanimitat de tots els grups polítics que l'integren, un reglament de normalització lingüística que regularà l'ús de la llengua dins el consistori.

— A les properes festes de Nadal, segurament, ja hi haurà un nou pub a Sant Joan. L'amo és en Xisco Juan, «de sa Torre», i el local està situat al carrer Ramon Llull. De moment, encara no sabem el nom del nou establiment, però li desitjam sort en aquest nou camí.

— L'Ajuntament de Sant Joan ha regulat la circulació als carrers de la zona del Camp, que eren els únics de tota la vila que n'estaven mancats. Això ha consistit en la col·locació d'stop, cediu el pas i limitacions de velocitat. Esperem que amb aquesta instal·lació de rètols s'evitin més accidents.

— Hem sentit a dir que el Club d'Esplai organitza un grup de teatre. Alguns santjoaners assisteixen als assajos que hi ha setmanalment i que es fan a la Casa de Cultura. El director del grup és en Tomeu Garí, home de na Montse de Can Borràs. Desitjam que ben prest puguin estrenar la seva primera obra. A més a més, ens han afegit que Sant Joan no només tindrà un grup de teatre sinó que en Toni síndic té previst crear-ne un altre.

— A principi del mes de novembre uns joves de fora poble varen obrir durant la nit una sèrie de cotxes que estaven aparcats al carrer Ramon Llull. Aquesta gentussa en va forçar els panys, però el botí fou escàs. Dies després foren detinguts *in fraganti* a un altre poble.

— El dissabte dia 28 de novembre tingué lloc l'habitual recollida de paper que organitza la Parròquia per a la Fundació Deixalles. Es recolliren un bon grapat de tones de diaris i papers vells que es reciclaran.

— El dimarts dia 17 de novembre tingué lloc una conferència a la Casa de Cultura sobre assegurances agràries i sobre la política agrària de la Comunitat Europea. Aquesta conferència fou organitzada per la Cooperativa i hi assistiren més de seixanta pagesos locals. Es veu que això d'Europa ha creat molt d'interès dins la pagesia mallorquina.

— Aquests dies s'instal·laran uns contenidors per a la recollida del vidre. A partir d'ara la gent podrà tirar els residus de vidre en aquests contenidors perquè es pugui reciclar. Convé remarcar que ja no s'han de deixar dins les bosses de fems normals que recullen els femeters.

— De cara a les properes eleccions generals que hi haurà l'any que ve, l'Oficina del Cens Electoral ha tramès a tots els majors d'edat una tarja censal, en que s'indiquen totes les dades personals de cadascú. Si no l'heu rebuda o hi ha algun error convé que ho comuniquen a l'Ajuntament, per tal que no tinguin problemes a l'hora de votar.

— El Club de Voleibol de Sant Joan comença la temporada amb vuit equips. Després d'una sèrie d'anys amb pocs equips, enguany han tirat la casa per la finestra i han creat tres equips masculins (benjamí, aleví i infantil) i cinc de femenins (benjamí, aleví, infantil, juvenil i 2a. divisió absoluta). La junta gestora està presidida per Ernest Mas, «Pagès», i Francesc Juan, «de sa Torre», ocupa el càrrec de secretari. Els entrenadors són Nino Company i Martí Bauçà, «Putxo».

— La santjoanera Joana Karmany fou entrevistada al número del 29 de novembre del *Full dominical del l'Església de Mallorca*. El motiu de l'entrevista fou que na Joana és membre del Moviment de Joves Cristians de Pobles, secretària del Secretariat de Pastoral Juvenil i animadora del centre de Ruberts.

— El Centre Cultural ha començat un cicle de conferències i actes que acabaran a finals de mes. Dia 6 hi va haver una disfilada de modes de roba antiga i ballada popular en el XVI aniversari d'Aries

de Pagesia. Dia 7 hi va haver una conferència a càrrec de Ferran Merino sobre música d'avui. El dia 12 hi hagué una conferència sobre les sortides dels estudis universitaris, a càrrec de Alfrd Gómez. El dia 19 hi haurà, a les 20.30 h a la Casa de Cultura i a càrrec de Joan Parets, una conferència sobre la Sibillà. Tancarà aquesta mesada d'activitats un concert a l'església parroquial de joves intèrprets locals, que començarà a les 18 h.

— El passat dijous dia 26 de novembre tingué lloc a Palma una gran manifestació en defensa de la Llei d'espais naturals. Més de vint mil persones sortiren al carrer per defensar els espais que encara ens queden sense urbanitzar. Molts de santjoaners es desplaçaren a Ciutat per assistir-hi. A més a més, hem de dir que el nostre consistori aprovà al darrer plenari una moció de refús a la reforma d'aquesta llei.

— Els al·lots de l'escola han pogut arribar a formar un equip de futbolet. El nombre de nins que hi ha a Sant Joan feien difícil la possibilitat que enguany hi tornàs a haver un equip de futbolet. Sembla que s'han hagut d'agafar al·lotets de pre-escolar i de primer. De moment les coses no els van gaire malament, ja que han guanyat fora camp i han perdut a la nostra vila. S'ha de remarcar que els contrincants solen ser d'un curs superior, però l'entusiasme dels al·lotons i dels pares val la pena.

L'OCB de Sant Joan

convoca

l'assemblea general ordinària

**per al proper dia 7 de gener de 1993, a les 21 h,
al local del carrer Ramon Llull, 48, de la nostra vila.**

HIPER MANACOR

OFERTAS DEL 11 DE DICIEMBRE 92 AL 5 DE ENERO 93 ALIMENTACION

Aceitunas rellenas anchoa Unagrás 450 gr.....	78
Espárragos Bajamar T. Cristal 11/14 500 gr.....	329
Mahonesa Ybarra 450 grs.....	168
Melocotón en almibar Unagrás Kg.....	99
Piña rodajas Unagrás 3/4.....	99
Berberechos Cabo de Peñas Bote 300 grs.....	265
Almejas, machas, navajuelas Dani RO-150.....	160
Galletas surtidas Gullón 800 gr.....	315
Chocolate a la taza Valor 300 grs.....	188
Café Rico molido Mezcla 250 grs.....	110
Arroz Unagrás Kg.....	99
Aceite de oliva Caimari L.....	279

TURRONES Y ESPECIALIDADES

Turrón jijona, alicante sup. Unagrás 300 gr.....	299
Turrón jijona, alicante La Jijonenca extra 300 grs.....	445
Turrón chocolate (praliné, trufa, cointreau) Torras 300 grs.....	335
Turrón chocolate crujiente Unagrás 300 grs.....	198
Turrón yema quemada La Jijonenca extra 300 grs.....	380
Tortas imperiales La Fama 200 grs.....	449
Polvorones surtidos E. Moreno 800 grs.....	295
Nueces Borges, bolsa 750 grs.....	269

BEBIDAS Y LICORES

Vino San Simón 3/4.....	99
Vino Blanc Pescador 3/4.....	395
Vino René Barbier rosado 3/4.....	395
Vino de aguja Copiña 3/4.....	269
Martini Rosso, Bianco.....	455
Coñac Terry L.....	795
Coñac Carlos III 3/4.....	895
Whisky William Lawson's 3/4.....	890
Whisky Ballantine's 3/4.....	1.295
Cava Freixenet Carta Nevada.....	498
Cava Codorniu extra.....	690
Cava Delapierre Extra.....	335
Cava Rondel Oro.....	399

Su Hipermercado favorito

CHARCUTERIA

Jamón cocido Oscar Mayer.....	890 pts./kg.
Jamón serrano s/h El Pozo.....	1.399 pts./kg.
Jamón serrano con pata negra El Pozo.....	1.199 pts./kg.
Salmón ahumado Domínguez.....	4.299 pts./kg.

Gran surtido en fiambres navideños.

CONGELADOS

Tarta Capriccio Camy 600 grs.....	245
Calamar romana Fribesa Kg.....	395
Langostino Banana Banda Oro Pescanova 600 grs. ...	1.495
Lomas Rodaballo.....	840 pts./kg.
Calamar C-3 Nacional.....	930 pts./kg.
Cola gamba pelada.....	1.190 pts./kg.
Sucedaneo cangrejo.....	800 pts./kg.
Langostino argentino Med.....	995 pts./kg.

PERFUMERIA Y LIMPIEZA

Colonia Farala 100 ml.....	699
Colonia Dahir 100 ml.....	1.343
Estuche colonia + masaje Jacqs 110 ml.....	765
Papel aluminio Albal 30 mts.....	315
Papel higiénico Scottex Pack. 4 u.....	139
Servilletas Marpel 100 u.....	65
Rollo cocina Marpel pack 2 u.....	99

BAZAR

Batidora Master Moulinex 822.....	5.507
Plancha vapor Superjet Moulinex F231.2D.....	3.970
Robot Masterchef 450 Moulinex.....	8.885
Aspirador Compact Moulinex 1.150.....	11.500
Radio Cassette Internacional 6.000.....	2.372
Radio reloj despertador Prodis PD-114.....	1.866

MENAJE Y BRICOLAGE

Sillón director.....	1.195
Est. 6 copas Cava Tradición.....	595
Jgo. Café Matiz 12 tazas.....	1.995
Cristalería Masquerade 24 pzas.....	7.295
Vajilla Paradise 44 pzas.....	4.595
Jamonero.....	1.100
LOTE: Cubertería Vajilla Murray 19 pzas. Batería 5 pzas.....	9.995

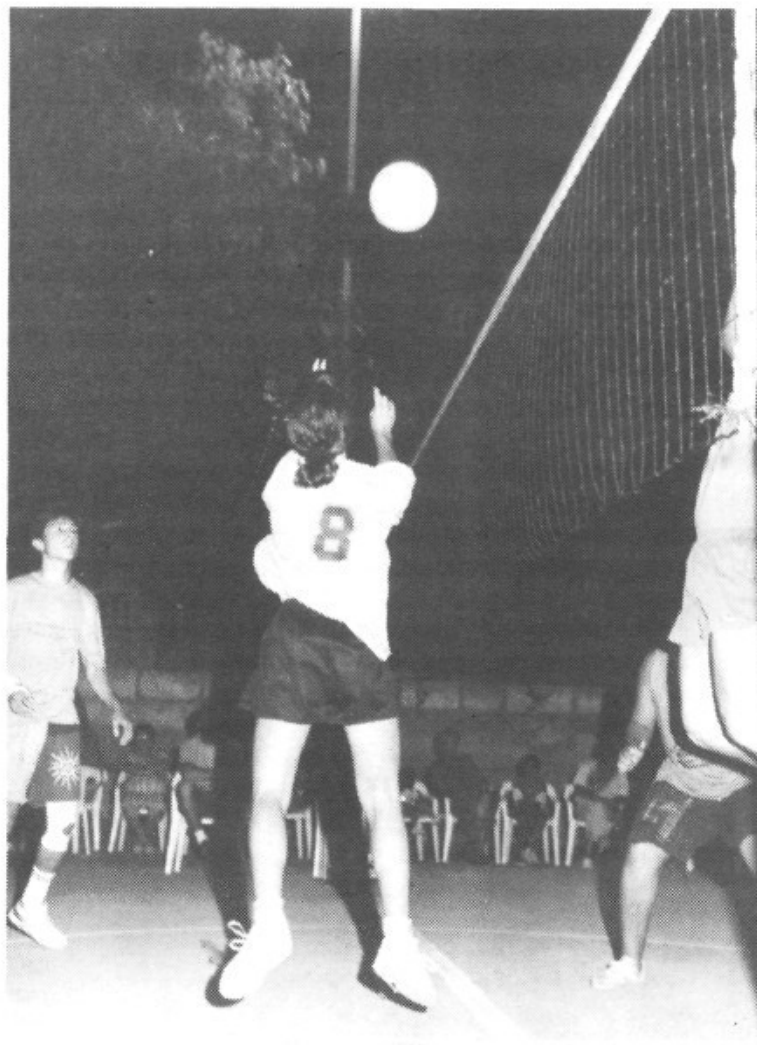
TEXTIL

Toalla terciopelo Hydra tocador.....	175
Toalla terciopelo Hydra lavabo.....	450
Toalla terciopelo Hydra baño.....	995

JUGUETES

Nenuco niña con carrito burbujas.....	5.995
Mocosete.....	1.695
Moto Beta Tarres.....	16.495
Famosita patinadora.....	3.195

L'ULL DE VIDRE

Sembla que darrerament a Sant Joan hi torna a haver ganes de fer moltes i variades activitats. Una d'aquestes és el retorn als entrenaments i a la competició del club de voleibol. D'entrada i de moment, un centenar de persones, entre jugadors, jugadores, entrenadors i dirigents, fan feina per estar a punt quan arribi el moment d'arrancar. Des d'aquí només podem desitjar sort a la iniciativa. També recordar que, és posant uns bons fonaments com es pot assegurar un bon futur, sigui a l'activitat que sigui. Endavant!

AJUNTAMENT

Resum de la sessió ordinària que tingué lloc el passat divendres dia 27 de novembre. A la sessió hi faltaren els regidors Miquel Torrens i Joan Matas Gayà. Hi assistí mitja dotzena de persones de públic. Els punts tractats foren els següents:

1r. Aprovació de l'esborrany de l'acta de la sessió anterior.

No hi hagué cap objecció a l'acta i s'aprovà per unanimitat.

2n. Assabentar de les resolucions del batle des de la sessió anterior.

Secretaria donà compte dels decrets fets per batlia des de la passada sessió plenària, entre les quals podem destacar l'adjudicació de la tercera fase de l'abastament d'aigua potable, els padrons fiscals, nombroses llicències d'obra, etc.

3r. Festes locals per a 1993.

Segons l'acord pres a la comissió informativa, es proposà al Ple declarar com a festes locals per al 1993 el dilluns 12 d'abril, segona festa de Pasqua, i el dijous 24 de juny, festivitat de Sant Joan.. El punt s'aprovà per unanimitat.

4t. Pla de millorament de façanes per al 1993.

El ple del consistori aprovà adherir-se al Pla de Millorament de Façanes de la Conselleria de Cultura del Govern Balear per al 1993 i destinar als pressuposts una partida d'un milió de pessetes per a aquest concepte.

De moment, l'Ajuntament no ha tractat les condicions que s'hauran d'exigir perquè els particulars puguin sol·licitar aquestes ajudes.

5è. Concessió del servei de piscina municipal.

L'Ajuntament aprovà fer una concessió privada al servei de la piscina municipal. S'aprovaren les

condicions que hauran de complir les persones interessades a obtenir aquesta concessió. El plec de condicions és a la casa de la vila a disposició de les persones que vulguin consultar-lo.

6è. Normalització lingüística al municipi.

Per unanimitat, el consistori de Sant Joan aprovà el Reglament de Normalització Lingüística per a l'establiment del català com a llengua usual de l'Administració Municipal. Aquest punt fou llargament debatut a la comissió informativa, però al final s'arribà a un consens entre tots. La sessió plenària aprovà per unanimitat el reglament aprovat a la comissió informativa.

7è. Moció del PSM-NM sobre el rebuig, per part del Consistori, de la Proposició de modificació de la Llei d'espais naturals (LEN).

Bàsicament la moció presentada era per manifestar el rebuig del consistori de Sant Joan a

la reforma que es vol fer de la Llei d'espais naturals. Després d'escoltar les distintes opinions dels grups polítics la moció fou aprovada amb els vots del PSM (2), Arrel (1) i PP-UM (1); l'abstenció del Grup Mixt (2), i l'oposició d'US (1).

8è. Precs i preguntes.

El primer que prengué la paraula fou Gracià Sánchez, del grup nacionalista, i va fer els següents prec:

— Que la presidència faci les gestions oportunes

perquè no quedin instal·lats de manera habitual enmig del carrer diversos materials d'obra.

— Que l'Ajuntament continuï fent les gestions per tal que es facin les voreres del carrers del poble que encara no estan fetes.

— Que l'Ajuntament s'encarregui que els focus de la plaça de la Constitució s'apaguin durant la nit, ja que en més d'una ocasió queden encesos durant tota la nit.

— Que l'Ajuntament s'informi del pla d'inversions multimilionàries que té en marxa el Govern Balear per a la comarca del Pla, amb la intenció de prendre-hi part.

Les preguntes que va fer foren:

— Què ha passat amb el servei que sol·licitàrem de pedagoga escolar per als nins de l'escola de Sant Joan?

El batle contestà que aquest servei es demanà a la delegació del Ministeri d'Educació, però que des d'aleshores no se n'ha sabut res més.

— Per què s'ha instal·lat dins la plaça de la Constitució una pista de petanca, havent-hi unes altres pistes municipals en perfectes condicions, allà on l'Ajuntament s'hi ha gastat doblers i a més hi ha un projecte milionari encarregat per a la seva millora? El batle contestà que les instal·lacions de la plaça de la Constitució eren provisionals, i que ara estaven

mirant l'acceptació que poden tenir aquestes noves instal·lacions.

El regidor Joan Matas Antich afegí que a les altres instal·lacions municipals no hi havia gaire lloc per a la gent que anava a mirar els que jugaven, i que ara així s'havia solucionat el problema.

Seguidament prengué la paraula Joan Barceló Mesquida, del PP-UM, que féu les següents preguntes:

— Per què no s'ha tractat a cap comissió informativa el tema de la instal·lació de la pista de petanca a la plaça de la Constitució?

El batle li contestà que l'equip del govern municipal té dret a fer les proves que trobi oportunes.

— El Pes municipal està en condicions per pesar-hi? Li contestaren que el Pes municipal està llest per pesar-hi, i el que vulgui la clau pot passar per l'Ajuntament a recollir-la.

— S'han desembossat recentment les fosses sèptiques de la vila?

Després d'una discussió el batle digué que s'havien netejades no feia gaire temps.

Ningú més no féu cap pregunta, i el batle aixecà la sessió.

Gracià Sánchez i Xesc Nicolau

Ajuntament de Sant Joan Concessió del servei de piscina

Aprovades per l'Ajuntament en ple i en sessió del passat 27 de novembre, les bases de la concessió del servei de piscina municipal, s'exposen al públic per un termini de 30 dies a efectes de reclamacions.

Transcorregut aquest termini sense que s'hagi presentat cap al·legació, es tindrà per convocat aquest concurs.

Objecte: Explotació i gestió del servei de piscina municipal, amb vestuari i bar, per un termini d'un any prorrogable.

Cànon: la suma de despeses a que obliguen les bases extensives a tot l'any i, a més, la neteja de la pista de tennis.

Fiances: 10.000 ptes., la provisional; 20.000 ptes., la definitiva.

Documentació: es podrà examinar a la secretaria municipal, en hores d'oficina.

Proposicions: podran presentar-se durant els 20 dies següents al de la finalització del termini dels 30 abans assenyalats, en hores d'oficina; l'apertura es farà a la casa de la vila a les 12.30 h del següent dia hàbil.

Model de proposició

El Sr.
veí de
amb domicili al carrer/plaça

(tel.: i DNI),
en nom propi (o en representació d
.....), assabentat de la
convocatòria de concurs per a l'explotació del
servei de piscina municipal, pren part i es
compromet a prendre al seu càrrec la concessió
d'acord amb les bases de la mateixa, adjuntant
proposta de tarifes.

A més, es compromet a:
.....
.....
(es farà un llistat de les millores de l'oferta.)

(lloc, data i signatura del licitador)

RECU LL

La filla segona dels anomenats reis d'Espanya va fer, el dia 10 de novembre passat, una visita a les instal·lacions que TV3, Televisió de Catalunya, té a Sant Joan Despí, just devora Barcelona. A Cristina de Borbó l'acompanyaren durant la visita els màxims directius de TV3, li mostraren totes les dependències de la casa. Una vegada acabada la visita, el president de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió, Joan Granados, li va oferir un discurs. Aquest discurs el va fer en català, a petició expressa de la filla dels Borbons.

Exemples clars, asèptics i entenedors com el que abans he contat haurien de servir per qualche cosa. Haurien de servir, per exemple, als governants d'aquí, els Canyelles i companyia, perquè d'una punyetera vegada agafin exemple del fet que tot, absolutament tot, es pot fer en la nostra llengua. De totes maneres no pareix que la seva intenció sigui aquesta, seguir l'exemple. El nostre president, a la inauguració de Tecnoturística a l'aeroport de Palma, va entaferrar un discursot amb un castellanot foraviler que posava la pell de gallina a qualsevol persona mínimament empegueïdora. No agafen exemple de ningú, maldament aquest sigui una persona important en el seu organigrama. Només un miracle, que els faci obrir els ulls, desembossi

les orelles i regiri la llengua pot normalitzar la situació. De moment ni la borbona ho aconsegueix.

A molts dels aparadors del centre de Palma hi han aparegut darrerament exposats uns pamflets. Aquests fulls, fotocòpies de color groc i a vegades de color de cel, els ha editats, i supòs que també repartits, el **CENTRO CULTURAL MALLORQUÍ**, del qual n'és president l'inefable Jaime Martorell, també conegut per «Caime Martorell», i famós principalment per ser el responsable de l'incendi que fa un parell d'anys va destruir el repetidor de TV3 a la serra d'Alfàbia. Es pot afegir en referència a aquest **senyor** que va ser condemnat per un tribunal a sis anys de presó, però que malgrat la condemna i gràcies a un recurs encara es troba ben a lloure. Però, al que anavem. El CCM d'en Martorell demana a través dels seus cartellets a tots els mallorquins que no parlem mai el **català** i sí en canvi el **baleà**. A més, pels que no sàpiguen com es parla i s'escriu aquesta llengua nova, el **baleà**, recomana la lectura de la **GRAMATICA DE SA LLENGO MALLORQUINA**, escrita l'any, agafau-vos fort a la cadira, 1872.

Quan vaig veure per primer cop els pamflets, el primer que vaig pensar és que jo era una persona afortunada. Tenc a ca meva des de fa un parell de mesos la recomenada gramàtica del CCM. Som possiblement dels pocs mallorquins que de moment posseeixen el llibret preciat. El vaig comprar un dissabte a una parada que els nostàlgics del règim passat posen cada dissabte al carrer de Sant Miquel de Palma, davant l'església de Sant Antoniet. El seu preu, 1.000 pessetones. A la cinquena plana del llibre es pot llegir textualment: **GRAMATICA DE LA LENGUA MALLORQUINA. Por el Doctor en Derecho DON JUAN JOSE AMENGUAL. Abogado del Ilustre Colegio de Palma. Segunda Edición corregida i aumentada. PALMA. Imprenta de P. J. Gelabert. 1872.** A la primera plana els responsables del CCM

reconeixen que s'ha de tenir un poc en consideració els 120 anys que han passat des de l'aparició del llibret en qüestió. Deixant la pardalaria de banda hi ha unes quantes preguntes per fer a aquest *engañabobos* del CCM. Preguntes i respostes necessàries per tal evitar que persones ingènues puguin caure dins les mans i les idees d'aquests pocavergonyes. La primera pregunta per fer és com s'atreveixen a parlar de **llengo baleà** i aplicar al seu teòric aprenentatge una gramàtica de **sa llengo mallorquina**. A Menorca, Eivissa i Formentera seran rebuts a bastonades. La segona pregunta és com es pot predicar la defensa de la llengua **baleà**, sempre emprant una altra llengua, el castellà. Massa vegades ens han intentat vendre aquesta somera coixa de la mateixa manera. La tercera pregunta, i definitiva, fa referència a com és poden passar 120 anys sense trobar ningú, absolutament ningú que hagi actualitzat l'invent. Senzillament perquè no hi cap filòleg i lingüista en tot el món

que negui la unitat de la llengua catalana. I aquesta llengua, la nostra, només té una gràmatica, que evidentment evoluciona amb el temps, recollint les evolucions de persones doctes en la matèria.

Si els que parlen castellà, anglès, francès o italià haguessin de parlar com els seus avantpassats de l'any 1872, segurament perdrien el cap. A Mallorca els del CCM d'en Martorell prediquen que el que els mallorquins, més o manco, han de fer i es queden tan tranquils. Perquè l'objectiu final no és aquest. El seu objectiu és el triomf del castellà. El president Canyelles va esponsoritzar el CCM per fer un viatge a l'Expo de Sevilla en qualitat d'**Embajada Cultural Balear**. Al president li agrada posar una espelma a Déu i una altra al dimoni.

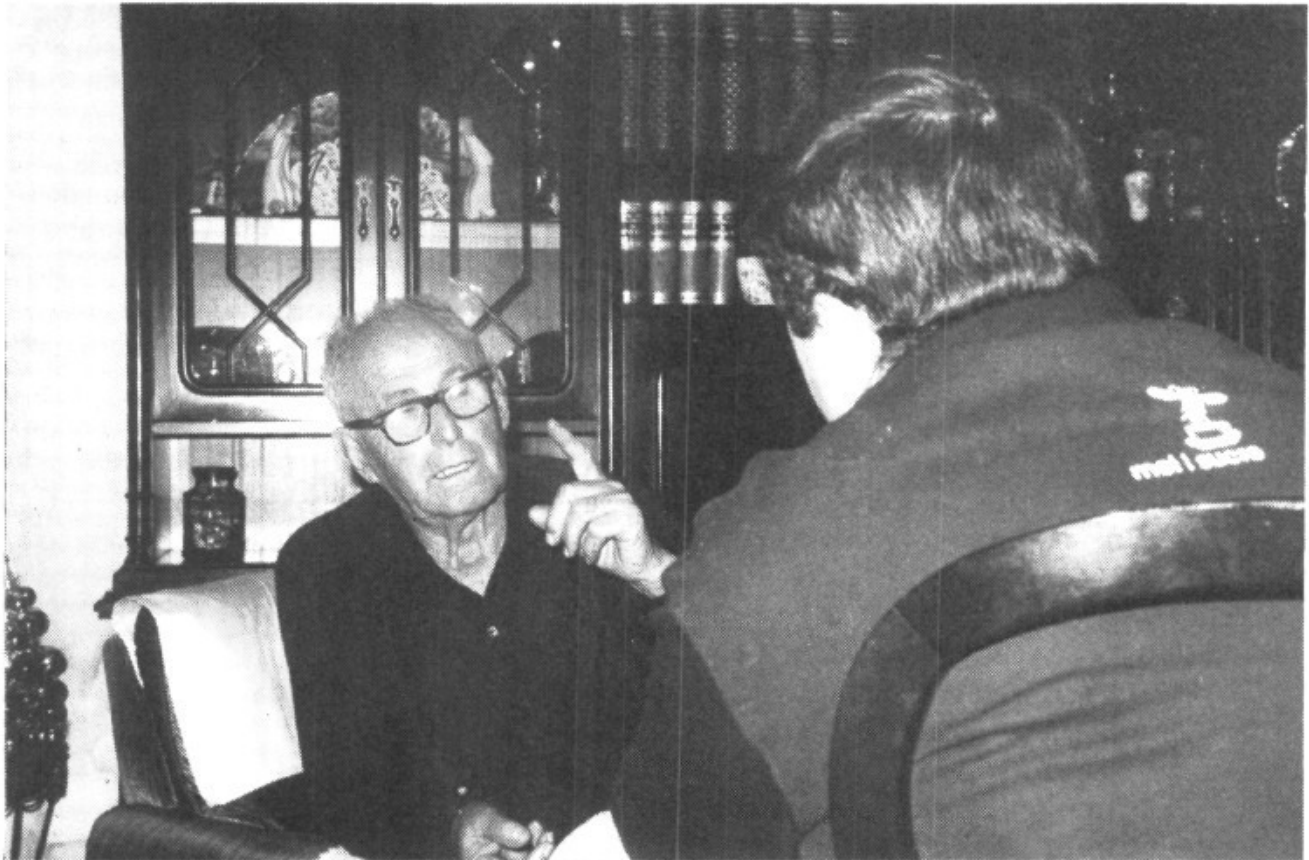
Andreu Bauçà

ENTREVISTA A...

Martí Jaume Gomila, mestre Martí Puxto

Mestre Martí «Putxo» (7-III-1911) ha dedicat la major part de la seva vida professional al transport de mercaderies. Va ser el primer santjoaner que va tenir camió propi. Quan encara tothom traginava les mercaderies amb carro, ell va veure la possibilitat de millorar aquest servei amb la utilització del que aleshores era un mitjà quasi desconegut a Mallorca: el camió amb motor d'explosió.

Quins varen ser els vostres primers contactes amb el món laboral?

L'any 1925 em vaig llogar de missatge als Calderers, guanyava noranta duros cada any, al cap de devers un any em vaig llogar a Meià i vaig passar a guanyar-ne 110, però hi vaig durar poc temps aquesta vegada: al cap de mig any vaig tenir una discussió amb l'amo en Gaspar, i com que mon pare comprava albercocs i podia anar a fer feina amb ell, vaig trobar que em convenia més fer-ho així.

Quan feia pocs dies que estava a ca nostra va venir en Jaume dels Calderers, que havia sabut que ja no estava a Meià, em va dir que li agradaria que tornàs a fer feina amb ells, però li vaig contestar que no ens dúiem gairebé amb el garriguer. Em va respondre que jo no havia de conèixer ningú més que a ell i a son pare, i férem barrina. El dilluns (l'endemà) ja hi vaig anar i la meva feina va ser menar un tractor (un Polimotor) de gas-oil, aquest tractor just tenia dues rodes (a davant tan sols en

duia una de molt petita de ferro), i es menava amb palanques. Estirava una arada giratòria de dues pales, i per posar-lo en marxa l'havia d'encalentic amb carbó, i llavors amb una tirada seca al volant es posava en marxa. Va ser el primer tractor que hi va haver a la vila, i durant un temps l'únic. Més tard l'amo en Llorenç del Pujol en va comprar un pel seu servei (un Essex) i a Meià també (un Cletrac amb cadenes que pareixia un *tanque*).

Així que vàreu ser el tractorer dels Calderers. I ho vàreu ser molt de temps?

Bé, quan em varen donar aquest tractor, el vaig provar de menar i em va anar bé; des d'aquell primer dia vaig seguir fent feina amb ell, anava als Calderers amb un bicicleta que havia tret a una rifa en benefici de les obres de l'església; al cap d'una temporadeta dugueren un Fordson de quatre rodes (d'aquells amb llantes de ferro, igual que aquell tan vell que té en Miquel Fideuer a sa Cova) i també el vaig menar. Per cert, amb aquest Fordson i l'arada de l'amo en Miquel del Pujol, vaig començar a moure la terra al cap damunt del turó de Son Juny per fer-hi el camp de futbol que hi ha ara. Era el mes de novembre del 1946.

També compraren dues batedores i jo, en temps de messes, en manejava una amb el Fordson, anava a batre a fora poble; l'altre batia a la vila amb el Polimotor.

Al cap d'un temps, als Calderers compraren un camionet petit, un Ford Potada de roda plena, i en vaig ser el xofer. Record que un dia l'amo en Toni

em va dir que havíem d'anar a cercar gas-oil de Ciutat, jo no tenia carnet, però bé, no hi va haver cap problema, partírem i amb una hora i tres quarts

arribàrem a les oficines de Campsa (un quart més prest de l'hora prevista). Aquestes oficines estaven prop de la Protectora i els bidons els anàrem a cercar a Portopí, en carregàrem cinc, uns mil litres. Em pareix recordar que el vàrem pagar a vint

cèntims.

Vaig estar als Calderers fins acabat l'any 30, quan em vaig decidir a anar-me'n vaig ensenyar en Toni Baró a menar el tractor. En aquell temps li adaptàrem una arada d'una pala, d'aquelles grosses que havien de ser tres bísties bones per estirar-la. També li vaig ensenyar a manejar la resta de maquinària que hi havia, una màquina de capolar farratge i una de capolar remolatxa.

Com va ser que llavors us féreu camioner?

Mon pare comprava porcs per n'Avellanet, jo ja tenia l'experiència de menar el camió dels Calderers, i n'Avellanet ens en va regalar un, un Fiat de la primera guerra mundial, era molt vell, feixugot i mal present, de benzina i duia les marques a la part de defora. Per al primer viatge que férem vaig anar a posar benzina al sortidor de Ca na Parrica, el que hi havia davant l'església. Hi posàrem 40 litres, anàrem a Ciutat amb el viatge de porcs, i a la tornada el camió s'aturà davant Can Parric: amb aquell viatge s'havia fotut els quaranta litres. Entre mon pare i jo decidírem de tornar-lo a l'amo i comprar-ne un de nou. Anàrem a Can

«Anàrem a Ciutat i amb aquell viatge s'havia fotut els quaranta litres.»

 BANCA MARCH

C/ de Mestre Mas, 11
Tel.: 52 60 66
07240 Sant Joan

Ferreteria de Sineu

C/ des Bous, 15
Tel.: 52 65 33
07240 Sineu

Ferreteria de Sant Joan

C/ de Palma, 17
Tel.: 52 65 33
07240 Sant Joan

**Lloguer de maquinària,
còpies de claus al moment,
venta d'eines, bricolatge,
pintures, reg, maquinària...**

Ferrer, a les Avingudes de Palma, a veure'n un: un Chevrolet de dues tones, en demanàven vuit mil pessetes. Manlevàrem els doblers i el compràrem, i l'anàrem a carrossar a Can Pieres, a Santa Catalina. Va ser el primer camió que vaig tenir en propietat.

Així mateix en aquell temps ja n'hi havia dos de camions a la vila, eren dos Fords petits que traginaven carbó, un a la farinera vella i un a la nova. Aquests dos camionets no es llogaven per fer altres coses.

Què traginàveu, en aquell temps?

Dúiem de tot: gra, garroves, verdures, paquets, porcs, etc. En aquell temps a Sant Joan en feien molts de porcs, hi va haver un any que amb un dia en pesaren cent trenta, amb una romana grossa que alçaven amb una palanca, davant Cas Saig (al carrer Major) i els dugueren amb carros a Manacor (llogaren tots els carros de la vila per a aquesta

ocasió), jo no hi vaig participar en el transport perquè encara no tenia camió, però vaig ajudar a pesar.

L'any 30, els dimarts, dijous i dissabtes anava cap a Ciutat i duia als hortolans a fer plaça, i així no havien de perdre tant de temps anant-hi amb el carro. Els hortolans pagaven a tant el paquet (un covò gran valia una pesseta, una canastra no tant...), i per pes fèiem pagar una pesseta per cada cent quilos.

L'any 33, amb el meu germà Jaume trobàrem que podíem manejar un camió per hom, i en compràrem un altre, un Ford quatre cilindres, que vàrem carrossar a Can Julià (a Ariany) i també ens va fer la cabina. Aquest Ford va sortir xerec: tenia moltes avaries i decidírem de canviar-lo, al cap de dos anys, per un altre Ford, un vuit cilindres que ja podia dur cinc tones. Amb aquest primer Ford que no vàrem voler va passar un fet curiós: després de tenir diversos propietaris de distints llocs de Mallorca, va anar a parar a mans d'en Pep Bufalí que hi va posar la màquina d'estructurar garroves.

No hi havia altre camió dins la vila?

No, que estàs al servei del públic no. Fins l'any 1935 que en Rotget en comprà un; va ser la primera competència, i ens va fer baixar els preus. Llavors, a poc a poc n'hi va començar a haver d'altres com el de l'amo en Llorenç del Pujol, n'Amador Baró...

El més fotut va ser en començar la guerra, com que el meu camió era gros i nou, sempre era el primer que requisaven en tenir-ne necessitat, avui me'l amollaven i el dilluns me'l tornaven a requisar. Cansat jo, tot d'una que vaig poder el vaig vendre i vaig comprar un Chevrolet petit, i amb aquest vaig rutllar una temporada. Quan la guerra va haver acabat vaig comprar un Dodge que em costà 50.000 ptes. i que funcionava amb carbó. El vaig comprar a en Joan Pelós de Montuïri (un cosí meu), s'havia pegat foc i just tenia bo el xassis; el vàrem haver de tornar a refer tot.

Hi havia restriccions de benzina per als camions?

Sí, just acabada la guerra hi havia molt poc de tot, i una de les coses que anava més escassa, i que juntament amb el menjar feia molta falta, era la benzina; per això molts de camions varen haver d'adoptar el motor de clovella d'ametla. Jo, com que el Dodge, amb el carbó no tenia gaire força, vaig

comprar un cotxe de benzina i vaig posar el motor al camió, i el férem anar amb clovella (el *gasógeno*). Durant la postguerra vaig tenir altres camions, primer el canviàrem per un Chevrolet i més tard per un camió rus, en total vaig tenir tres camions que anaven amb clovella perquè no hi havia benzina.

També vaig tenir dos cotxes, que anaven amb clovella: un Nash (li dèiem «es nas») i un Studebaker («sa vaca»). Amb aquest darrer anàrem a fer una bona volta per la península: El rector Mas, en Francesc de la Bastida, en Francesc dels Calderers, en Pep d'Horta, en Pep Costa, en Joan de Son Brondo, don Llorenç Vanrell (prevere) i jo, amb «sa Vaca» partírem el dia de Sant Miquel i tornàrem el 21 d'octubre, això era l'any 1941. Jo posava el cotxe i la conducció, i ells ho pagaven tot. Férem una bona volta: València, Alacant, Granada, Màlaga, Cadis, Sevilla, Còrdova, Jaen, Toledo, Madrid, Guadalàjara, Sòria, Saragossa, Osca, Lleida, Barcelona i tornàrem cap a Mallorca. En total una vintena de dies.

Quan passàrem comptes, em pareix que va sortir a uns 80 cèntims per quilòmetre. Sí, va ser una bona passejada.

Tornant al vostre ofici, quins camions heu tingut més recentment?

L'any 1964 vaig comprar el Pegaso Comet, 440.000 ptes. em va costar, pagades al comptat!. Com que no tenia els doblers, els vaig anar a demanar a la Banca March, i no me'ls volgueren deixar de cap manera, això em va

molestar molt, i no em va quedar més remei que demanar ajuda a un amic meu que finalment me'n va deixar cinc-centes mil. De llavors ençà sempre li he tingut una atenció especial a aquest amic, i a la seva família.

A aquest Comet li vàrem fer la cabina a Pollença, una cabina allargada per poder dur els hortolans que anaven a vendre a l'Olivar, a Pere Garau i a les Avingudes. Hi cabien sis persones, així i tot bastants encara s'havien de servir de «sa camionera», per davallar a Ciutat.

L'any 1966 vaig comprar un altre Pegaso, li posàrem la carrosseria de fusta per poder tragar porcs. El vaig tenir fins ara fa uns anys, que em vaig retirar. Els camions pararen a mans de dues de les meves filles, els els vaig regalar, ja que els gendres també es dedicaven al transport.

En tots aquests anys el transport a Sant Joan ha tingut molts d'alts i baixos?

Home!..., a les darrereries sí, fa uns anys no hi havia cap furgoneta per anar a vendre i ara tothom en té; i llavors jo traguava la major part de la verdura i fruita que els santjoaners anaven a vendre als mercats de Ciutat i també de dia feia viatges de porcs, i de tot. A més, avui en dia hi ha molta competència i les coses no estan molt bé, que diguem.

Durant tots aquests anys heu tingut molts de denous damunt la carretera?

No. En tota la meua vida de camioner només he

«La feina que m'agradava més, i tothom n'estava molt content, era tragar porcs.»

tengut una avaria, i no va ser a la carretera. Era l'any 1931, allà on ara hi ha el Centro antany hi havia una botiga (la del Sindicat), jo hi havia descarregat uns paquets i reulava de Can Parric per avall perquè n'havia de baixar uns quants per a en Pere Maiol; justament en

aquest moment va passar el sen Monjo que sortia del casino i va anar a travessar per darrera el camió, s'hi va tirar davall i jo no hi vaig poder fer res: no em vaig témer fins que va estar fet. Dins la desgràcia

vaig tenir la sort que madò Parrica ho va veure i va declarar a favor meu davant el jutjat. Llavors la companyia asseguradora es va fer càrrec de tot. Si... vaig tenir aquesta desgràcia i em va sebre ben molt de greu, creis-me.

Llevat d'aquest no he tengut cap altre de nou, ni jo ni cap camió meu. La companyia d'assegurances ha fet un bon negoci amb jo.

Si ara haguéssiu de tornar a començar, tornaríeu a triar la feina de camioner?

Sí, sí, m'ha agradat molt. La feina que m'agradava més, i tothom estava molt content dels

meus serveis, era tragar porcs, n'he traginats molts: per en Fontanet, per en Damià Perelló, per en Guillem Pons, amb en Costa a Can Lledó (de Sóller), a la matança d'en Toni Aguiló també de Sóller (va ser el darrer lloc on vaig anar abans de retirar-me) i per altres.

Jo tornaria a fer la mateixa feina que he fet durant tants d'anys, m'he sentit bé fent de camioner i gràcies a l'ofici he pogut conèixer molta gent, he congriat amistats que m'han apreciat molt, i jo a ells.

Gracià Sánchez i Joan Sastre

V

La biblioteca pública està oberta de dilluns a dijous, de les 18 a les 20 h, i els dissabtes, de les 10.30 a les 12.30 h. Estan a disposició més de 6.000 títols de totes castes (literatura, història, enciclopèdies, diccionaris, medicina, agricultura, esports, llibres infantils i juvenils...), a més d'un bon nombre d'eventes. Tot és allà perquè tu ho empris i ja ho saps:

INE A LA BIBLIOTECA

Els dies 18 i 23 de novembre i 2 i 9 e3 desembre, a les 18.30 h tingué lloc l'HORA DEL CONTE, dirigit al majors de 2 anys que quedaren embadalits amb els contes de na Nati de Grado.

JARDINERIA

Els arbres ornamentals de fulla caduca (I)

Són arbres que deuen el nom al fet que, amb l'arribada de les estacions fredes, perden la fulla. En general, tenen un creixement ràpid i, segons quines espècies, viuen més de 150 anys. Són arbres atractius per dos motius principals.

El primer és que, quan fa calor, estan carregats de fulles i fan una ombra densa i fresca, mentre que, a les èpoques fredes, estan sense fulles i deixen passar el sol, cosa que dóna als jardins un to càlid, que no es pot aconseguir amb arbres de fulla perenne.

L'altre motiu és que les fulles, abans de caure, agafen un to entre groc i vermellós. Això fa que el jardí canviï de color durant la tardor.

Hi ha arbres de fulla perenne amb una gran floració i n'hi ha que fan uns fruits molt decoratius.

Les salicàcies

Dins la família de les salicàcies trobam dos gèneres, amb moltes i atractives espècies: el gènere *salix*, és a dir, del grup dels salzes, i el gènere *populus*, és a dir, el grup dels polls i els àlbers.

De les 250 espècies que componen el gènere *salix* només en detallarem les tres més importants i que són més presents al jardí.

El **salze blanc** és un arbre originari d'Europa, Àfrica i Àsia. Té forma oberta i pot arribar a una altària de 25 metres. Les seves fulles són el principal interès ornamental. Són platejades per davall i verd clar per damunt. A la tardor, tenen un color groguenc.

El **salze de Babilònia** és el que comunament es coneix com a "desmai", ja que les seves branques pengem per avall com si estiguessin sense forces. Pot arribar a una altària de 20 metres i procedeix d'Àsia. Té les fulles igual que el salze blanc.

El **salze tortuós** és més petit que els altres dos (rarament passa dels 10 metres). Es diu *tortuós* perquè

a la tardor, quan li cauen les fulles, les branques es retorcen i prenen una forma peculiar.

Els salzes són arbres molt robusts que suporten bé els freds hivernals i les calors de l'estiu, si tenen aigua a voler. Quan els sembrem, hem d'anar alerta amb la feina que feim perquè, com que tenen tanta necessitat

d'aigua, són capaços d'arribar a espanyar una paret per aconseguir-ne (d'un safareig, d'una cisterna, d'un pou, etc). Agraeixen un sòl amb molts d'elements nutrients. Cada tres o quatre anys convé podar-los a final d'hivern. Els salzes es reproduïxen per estaca o monyó.

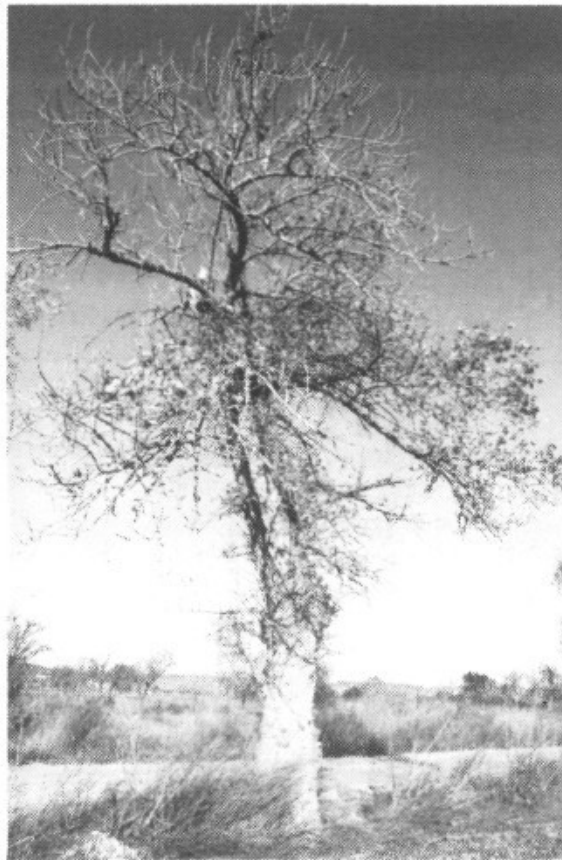
El gènere *populus* està estès per tot el món i és corrent veure'n representants a molts de jardins, per les poques exigències i la senzillesa del seu cultiu.

Els **polls trèmols** es caracteritzen per tenir un peciol molt llarg a les seves fulles. Al més petit alè de vent es mouen i produeixen un renou característic (tremolen com una fulla de poll). Són verdes per damunt i platejades per davall. Arriba fàcilment als 15 metres d'alçària.

Els **polls blancs** tenen les fulles verdes per damunt i blanques per davall. Els **negres** es caracteritzen perquè el verd de les seves fulles és molt fosc, com també ho és el color de la seva escorça. Poden arribar als 30 metres.

Els **polls balsàmics** tenen les fulles, de color verd, que desprenen una olor balsàmica.

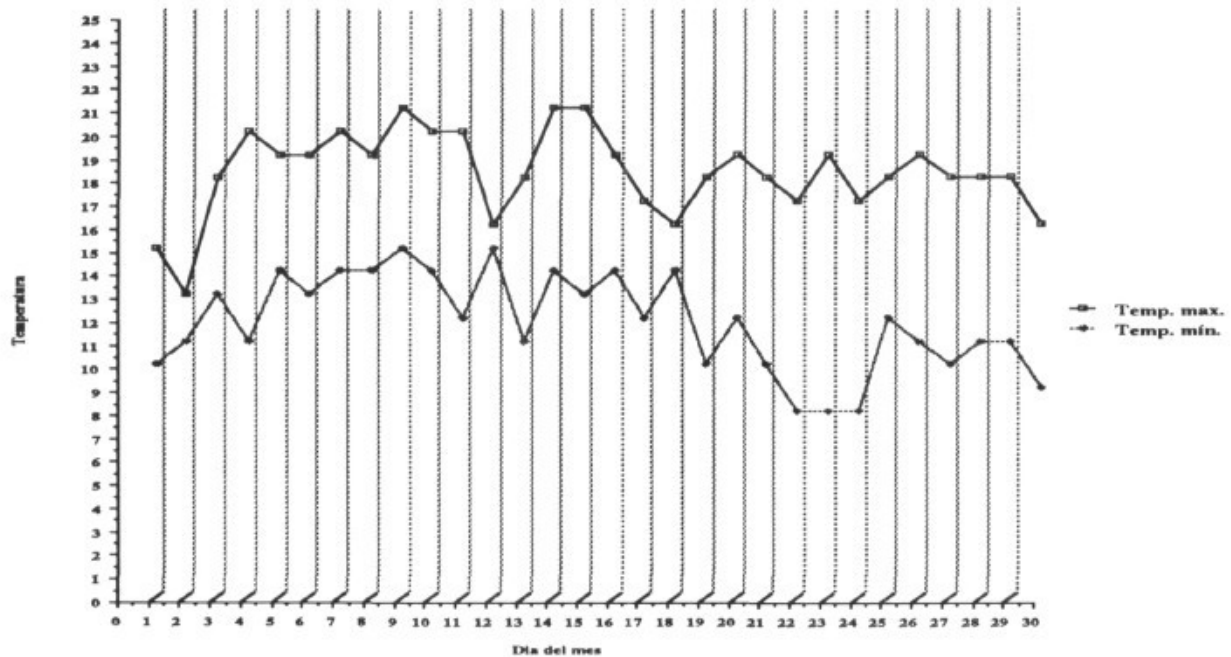
En general, els polls són arbres adaptats a tot tipus de climes, tant molt freds com molt calorosos. No els van gaire bé els terrenys calcaris, sobreviuen amb poca aigua i han de menester que hi hagi molta terra perquè fan les arrels fondes.

Francesc Nicolau Català

Meteorologia

«Novembre humit, te farà ric»

Si haguéssim de fer cas al que diu el refrany que encapçala aquest article, ningú en faria cas del temps. No debades, la cara de circumstàncies que posava l'home del temps de TV3, al llarg d'aquest mes de novembre ha estat ben eloquent. A la zona dels Pirineus, pluja menuda i neu, però a la resta del país tot són rogatives perquè ploqui una mica.

El temps durant el mes de novembre, en comptes del que pot semblar, ha estat variable i bastant gris, la qual cosa però no s'ha vist reflexat amb pluja. Al llarg del mes, els vents predominants han estat del sudoest, ponent –de ponent, ni aigua ni vent– i mestral –vent mestral no acaba mai el jornal–, la qual cosa ha fet que tenguéssim aquestes temperatures càl·lides.

Si jo pogués, tancaria
amb cent panys el vent mestral;
així per ventura plouria
molta d'aigua de canal.

Els períodes de sequedat que podem patir no tenen una especial significància dins el refranyer i, en tot cas, es refereixen a fets puntuals que el poble ha anat llegint des de temps immemorials. Així, trobam que “entre Tots Sants i Nadal, ni boires ni mestral”, fent al·lusió al període de pluges que sol haver-hi durant el mes, cosa que aquest mes no ha ploget i, a més, les boires i el mestral han estat presents durant alguns dies del mes.

Durant el mes han caigut 2,9 litres, la qual cosa és com dir que no ha ploget res. De fet, cercant dins la sèrie

històrica de Sant Joan (1879-1991), són pocs els mesos de novembre amb valors sense pluja i/o inferiors a 5 litres.

El total acumulat de l'any és el següent:

gener	40,8
febrer	20,8
març	76,6
abril	40,4
maig	65,
juny	65,5
juliol	0,0
agost	25,2
setembre	16,1
octubre	50,1
novembre	2,9
total	403,4

Les temperatures han estat una mica més altes del que és normal durant aquest mes. Malgrat tot, els valors termomètrics, sense ser ni frescs ni calorosos, la sensació del temps era més pròpia d'un mes càl·lid que no del novembre.

En definitiva, no plou i si “per ploure, venint-hi bé tothom, no plouria mai”, i “si no plou pel novembre quan ho ha de fer”.

Miquel Company i Miquel Alzamora

NOTÍCIES HISTÒRIQUES SOBRE CONSOLACIÓ

IX. Els entorns de l'oratori (2). Bibliografia

El cementeri

Abans que la població incipient de Sant Joan fos erigida en parròquia, quan la capella edificada sobre el pujol de Consolació era un simple oratori de la parròquia de Sineu, comptava ja amb el seu cementeri, la part més elevada del cementeri actual, darrera les cel·les de la clastra, espai que el poble encara anomena “el cementeri vell”, i tenia l'entrada per l'esplanada del santuari. Gràcies al diligent investigador Ramon Rosselló, coneixem la seva existència en el llunyà segle XIII: a 1278 Bernat Calderer vol ser enterrat en el cementeri de l'església de Sant Joan, i deixa 100 sous per construir una fossa o carner; a 1284 la dona Ramona, muller de Pere Vidal, elegeix també sepultura en el cementeri de Sant Joan de Sineu.¹

Quan s'edificà el temple parroquial enmig del poble, al seu costat esquerre es disposà un nou fossar. No s'ha trobat per ara constància documental d'aquest fossar fins l'any 1563, en què fou visitat

pel bisbe en visita pastoral; però segurament ja s'havia inaugurat l'any 1442, quan Andreua, muller de Miquel Alzamora, vol ser enterrada en el cementeri de l'església “de Santa Maria de Sant Joan”.² Aquesta “església de Santa Maria de Sant Joan” sembla que no pot ser l'església parroquial, sempre dedicada al Baptista, i que la susdita Andreua elegí sepultura, no en el fossar del temple parroquial, sinó en el vell cementeri del pujol. Això desperta la sospita de què, traslladat el titular sant Joan Baptista a la nova església de la vila, s'hauria ja començat a venerar en l'església vella una imatge de la Mare de Déu. Si fos així començaria cent-trenta anys més enrere la història de la Mare de Déu de Consolació, de la qual la primera documentació trobada fins ara és de 1572.³

El cementeri primitiu deixà de ser habitualment utilitzat durant prop de quatre segles i fins al s. XIX ens n'han quedat d'ell molt poques notícies. El bisbe, en la visita de 1572, manà “que es tanquin

les parets en les parts per on poden entrar-hi animals". L'any 1629 "morí sor Jacinta Mataró, del senyor Joan Mataró, notari de la Ciutat; fons enterrada a Nostra S^a de Consolació"; no podem donar d'ella altra notícia, però pel tractament de "sor" sembla que devia ser una d'aquelles fadrines o viudes anomenades "beates", que vivien a casa seva observant la regla i portant l'hàbit d'un tercer Orde religiós; pel text que hem citat no es pot assegurar si fou enterrada en el cementeri o dins el mateix oratori.⁴

L'Obreria de Consolació cuidava del manteniment del cementeri vell com es pot veure per aquesta nota del llibre d'Obreries, corresponent a 1772: "Per tres mestres fusters dos dies per fer unes portes, 2 lls. 11 ss. 8; per pega per empegar les portes del fossar i pujar la grava, 8 ss. 8; per posar les portes del fossar i les de la finestra, 6 ss. 6."⁵

L'any 1820 es posà en compliment a Sant Joan l'orde donada per Carles III l'any 1787, prohibint els cementeris dins les poblacions. Cessaren els enterraments en el fossar veïnat de l'església parroquial i tornà a posar-se en ús l'antic cementeri de Consolació; el primer cadàver sepultat fou el de Paula Matas, fadrina, filla de Miquel Joan i Maria Barceló, dia 1 d'agost d'aquell any.⁶ De llavors ençà s'han fet en el cementeri diverses ampliacions: una cap a l'any 1850; una altra inaugurada l'1 de novembre de 1936 amb una processó desde l'església parroquial i la benedicció de la zona ampliada i d'una creu emplaçada al bell mig; una altra l'any 1959; i finalment la darrera aquests últims anys.⁷

Les terres del Santuari

Confrontant amb el petit cementeri primitiu, hi havia a finals del segle XIV un troç de terra, part

de la dotació del benefici fundat l'any 1340 per Pere Calderer a l'altar major de l'església, aleshores parroquial; consta per la declaració feta l'any 1404 pel prevere Bernat Mataró, que posseïa el benefici, afirmant que aquests béns els gaudia igualment el seu antecessor Mn. Francesc Aimerich l'any 1395: "Un tros de terra situat prop lo fossar de la desús dita Sgleia, alou propi del dit beniffet. E afronta de una part ab la honor den Mayol e d'altres parts ab lo fossar de la dita Sgleia".⁸

A la documentació sobre el santuari es troben sovint referències a les terres conradisses que tenia. L'any 1584 els jurats acorden concedir al fill d'Antoni Gual, que "sta ganós de amostar i ensenyar a minyons principis de letres... les terres ab les cases qui són de la Isglésia, perquè pugui sembrar-hi en elles lo que per ell serà ben vist". Una altra peça de terra era conrada per un tal Antic, que l'any 1589 és obligat a restituir-la a l'església vella perquè feia 29 anys que no pagava les pensions estipulades. En els llibres de l'Obreria es parla de "les tanques i marjades de la terra de Nostra Senyora" (1741), o de "la rota de Nostra Senyora" (1763). L'any 1910 el donat encara conrava una mica de terra.⁹

L'any 1947 Dª Petronilla Mª Fiol i Riera, propietària del Camp d'En Fiol, donà al Santuari una parcel·la de terra del Camp que aleshores s'establia, subaix de la fonteta, donació que permeté el pas de la nova carretera construïda l'any 1959. Altres dues peces de terra, situades a l'esquerra de l'escalonada, foren donades, una per Dª Joana Girard i Riera, viuda de D. Guillem Gayà i Bonet, manescal, i la filla d'ambdós Dª Catalina Gayà i Girart, l'any 1957; i l'altra, per Dª Maria de Consolació Gayà Prado, filla de D. Joan Gayà i Mayol, l'any 1972.¹⁰

RESTAURANT - BAR

Cta. Manacor - Inca, km. 9 Tel. 830246 PETRA

FONTANERIA i FERRERIA
J. COMPANY

*Instal·lació de banys
Llanterneria en general
Ferreria*

C/ Consolació, 17. Sant Joan
Tel. 52 62 77

A LA MARE DE DEU DE CONSOLACIÓ de la vila de Sant Joan

GOIGS

Perque sou Corre lloçera,
Verge de Consolació,
dispensanos ¡gran Senyora!
vostra augusta protecció.

I.

Entre resplendors d'astata
càntichs y perfums divinos
fouet vostra imatge trobada
¡oh Reina dels serafins!
para ser consolació
del poble que vos adora
Dispensanos ¡gran Senyora!
vostra augusta protecció.

II.

Guardant les seues ovelles
en sa nit un pastó esclat
resplandir vé dotze estrelles
en el puig on estan,
que feyen més resplendó
que no fá els matins l'aurora.

III.

Per dins lum tan portentosa
hey veyá d'àngels gran vols,
cantant amb veu més hermosa
que'ls càntichs dels rossinyols:
tal era la peticció
de sa veu encisadora.

IV.

S'encamina al sant paratge
el pastoret amb anhel
y entre clarors veu l'imatge

de la gran reina del cel
quí porta a Jesús maný
resplandent y encantadora.

V.

D'un veíl d'illastre'n la soca
está, como en ric palau
y allá rendit vos invoca
¡quant vos troba'l bon esclau!
Desde llavó aquí'n tervó
estois de gent vos adora.

VI.

Fereu tot just trasladada
p'el pastor tres pichs aquí,
per que'n més bella morada
vos volia ell enriquí.
Mes, Vos no voigüéreu, no,
ser d'altre lloch protectora.

VII.

Per aixó, aquesta altura
Sant Joan va consagrar
un temple a vostre Figura
per venirvos a adorar;
com a viu símbol d'amo
y de fé ardenta penyora.

VIII.

Des llavors ¡Verge María!
de dins vostre escels palau
aquest poble nit y dia
socorreu y consolau
en cada tribulació
que l'oprimeix y l'acora.

IX.

A les seues sementeres
de tota gra Vos les omplia
y a ses families entores
en tot temps les assistia.
Donchs es la vostra missió
de tots éens la salvadora.

X.

P'els debils sou rocalesa
y ensenyaus p'el qu'is mor,
per les donzelles paresa
y p'els pobrats rich tresor.
Mare sou del infantó
y del ve'tet qu'is adora.

XI.

El mariner a Vos esmenta
quant arada está la mar,
y el pelegrin la tormenta
no s'atura de clamar:
¡Verge de Consolació!
siáu nostra salvadora.

XII.

Axi Vos clamen tot'hora
els bons fills de Sant Joan,
tant el de prop, com d'enfora,
tant el minyo, com el gran.
Siáu, donchs, la salvació
per tots ells ¡Corredentoral!

MIQUEL GAYÀ Y BAUZÀ, PRE.

Palma 16 d'abril del 907

Les terres conradisses eren aprofitades per conrar pel consum de la casa i per la venda dels productes a benefici de l'Obreria. El treball el feia el donat, ajudat de jornalers o jornaleres en les labors més feixugues. Se sembrava ferratge per la bística, ordi i civada, guixes i ciurons i alls; també lli i cànynom per filar. L'any 1765 es compraren sis "caieres" per figueres joves.¹¹

Durant vint-i-dos anys, de 1761 a 1783 es va conrar safrà, amb un acceptable rendiment econòmic. Introduïren aquest conreu els obrers Sr. Joan Company, cirurgià, i l'amo'n Ramon Gayà de Solanda; es compraren tres quarteres de llavor (cabeces) de safrà, per una lliura 19 sous, i es colliren una lliura i cinc unces, que es varen vendre

a 9 sous l'unça, donant un total de 7 lls. 13 ss. Cinc anys després, 1766, el safrà havia pujat a 11 sous 8 diners l'unça, se'n colliren 4 lliures i dues unces, la collita més abundant de tot el temps, i el producte fou de 29 lls. 3 ss. 4. El preu més alt del safrà fou en els anys 1778 i 1781, en què es pagà a 18 sous l'unça. Consten també les despeses del conreu: "Per llavor de safrà per sembrar; per entrecavar el safrà; per el treball de collir el safrà; per jornals per arencar i adobar el safrà, llaurar i tornar sembrar; per collir, adobar i bollir el safrà; per gasto de collir, esflorar i bollir". El producte total del safrà venut durant els vint-i-dos anys fou de 122 lls. 12 ss. 7.¹²

BIBLIOGRAFIA

Per acabar aquestes "Notícies històriques sobre Consolació" oferim la Bibliografia que coneixem sobre el tema. Tal volta pot ser útil als investigadors i als interessats en la seva història; al manco servirà per informar als santjoaners de les publicacions que han sortit a llum relacionades amb la Mare de Déu i el seu santuari.

- ARXIDUC LLUIS SALVADOR. *La Villa i término de San Juan*, en *Die Balearen in Wort und Bild*. Traducció de Francesc de B. Moll. En DOCUMENTA, pgs. 91-92. Descripció del santuari en la segona meitat del segle XIX.
- BAUÇA ADROVER, Cosme. *Oratorio de Ntra. Sra. de Consolación*. En *Fragments históricos de la villa de San Juan*. 1940, pgs. 24-30. Inèdit. / *Sermó de la Mare de Déu de Consolació*, predicat dia 3 de març de 1940. Ibid., pgs. 61-71.
- BAUZA OLIVER, Bartomeu. *Restauració del santuari de Consolació*. Sant Joan (Mallorca) 1982.
- BERARD, Jeroni. *Viaje a las Villas de Mallorca*. 1789. Transcripció del manuscrito de la Biblioteca Municipal de esta ciudad, introducción y notas por Lorenzo Pérez. Ajuntament de Palma 1983, pgs. 218-220. Descripció del santuari a finals del segle XVIII.
- EL HERALDO DE CRISTO. Nros. 95-98 (març-juny 1917). Peregrinació franciscana al santuari de Consolació: convocatòria, organització i crònica.
- FERRA, Bartomeu. *Santuari de Ntra. Sra. de Consolació (Vila de Sant Joan)*. En MALLORCA DOMINICAL, Any V, n° 243 (22 setembre 1901) pp. 292-293; n° 245 (6 octubre 1901) pp. 309-310. Descripció del santuari i projecte de reforma del cambril.
- GAYA GALMES, Ramon. *Breve historia del Santuario de Nuestra Señora de Consolación*. Porreres 1950.
- *SS. Verge de Consolació*. Sermó predicat en la festa del IV Diumenge, 19 de març de 1944. En DOCUMENTA, pgs. 334-338.
- Miscel·lània de documentació, en DOCUMENTA, pgs 189-190, 222, 225, 231, 289-295, 351, 387, 391, 418, 432, 459-460, 470-471.
- GINARD BAUÇA, Rafel. *La Mare de Déu de Consolació*. Sermó predicat en el seu oratori dia 20 d'abril de 1941. En DOCUMENTA, pgs. 34-39.
- JIMENEZ VIDAL, Antoni. *L'Oratori de Consolació*. Dissertació pronunciada en l'acte literari de 20 de gener de 1943. En DOCUMENTA, pgs. 179-186.

"la Caixa"

AGÈNCIA DE SANT JOAN

Planter M. Nicolau

C/ de Ramon Llull, 52
Telèfon 52 61 87

07240 SANT JOAN
(Mallorca)

MASCARO PASARIUS, Josep. *Consolació*. En *Corpus de toponímia de Mallorca*. Tomo I. 1962-1963, pgs. 431-432. Resum de *Breve historia...* de R. GAYA; inicis de la restauració del santuari a 1959.

MUNAR OLIVER, Gaspar. *El santuario de Nuestra Señora de Consolación (San Juan)*. Palma de Mallorca 1966. / Reproduït en *Los santuarios marianos de Mallorca*. Palma de Mallorca 1968, pgs. 274-291.

Goigs i poemes

ANONIM. *Lo Imatge de Maria Santíssima de la Consolació de la Vila de Sant Joan*. Goigs antics de la Mare de Déu de Consolació. "Única Reina i Senyora..." 1752. / Reproducció a MUNAR OLIVER, G. *El santuario...*, p. 19; GAYA, R., *Breve historia...*, pgs. 55-58. / Edició musicada: lletra popular arrangada per Joan Roig, música d'Enric Prats. Campos 1978.

BORDOY, R. - RIERA, A. *Goigs a llaor de la Mare de Déu de Consolació de la vila de Sant Joan*. "Sou dolça i encisadora..." Lletra: Rafel Bordoy i Pomar. Música: Antoni Riera i Estarelles. Nota històrica: Miquel Gayà i Sitjar. Col·lecció "La Sibil·la", nº 90. Novembre 1988.

CENTRE CULTURAL DE SANT JOAN. *Poemes i endreces a la Verge de Consolació*. Selecció a cura de Miquel Gayà i Sitjar. Sant Joan 1992.

GAYA BAUZA, Miquel. *Goigs a la Mare de Déu de Consolació*. "Perquè sou corredeptora..." 1907. / Reproducció en EL HERALDO DE CRISTO, nº 97 (maig 1917), p. 85; GAYA, R., *Breve historia...*, pgs. 59-63.

GAYA SITJAR, Miquel. *Endreça a la Mare de Déu venerada en l'Oratori de Consolació de Sant Joan*. En DOCUMENTA, p. 57.

ROSSELLO ORDINES, Josep. *Himne de la Peregrinació franciscana al Santuari de la Mare de Déu de Consolació del poble de Sant Joan*. "O Verge tota candor..." 1917. En EL HERALDO DE CRISTO, nº 95 (març 1917), pp. 48-50 (partitura i lletra). / Reproducció a DOCUMENTA, p. 76; GAYA R., *Breve historia...*, pgs. 65-67.

Josep Estelrich i Costa

NOTES

1. ARM (Arxiu del Regne de Mallorca), prot. 349, ff. 25v.-27. 240. (ROSSELLÓ VAQUER, R. *Sant Joan. Segles XIII-XVI*. Sant Joan 1985, p. 27).
2. APSJ (Arxiu parroquial de Sant Joan), 21.1, f. 3 / ARM, Prot. Joan Gaià. G-89, f.1. (ROSSELLÓ VAQUER, R. Op. cit., p. 29).
3. Cfr. MEL I SUCRE, nº 143 (maig 1992), p. 12.
4. APSJ, 21.1, f.10v. / APSJ, 13.3.2, f. 1v. - Mn. Ramon Gayà digué en un sermó que Sor Jacinta morí a Son Santos i que fou enterrada a l'oratori, però no aporta cita documental (DOCUMENTA, p. 336).
5. APSJ, 61.4, f. 8.
6. APSJ, 13.7, f. 104v. / El darrer enterrament en el fossar, vora l'església parroquial, fou el d'Antoni Mates, viudo de Joana Mre Riutort, fill d'Antoni i Francisca Bauzà, a 8 de juliol de 1820 (APSJ, 13.7, f. 104).
7. Arxiu municipal de Sant Joan, Llibre d'Actes 1839-1853, transcrip. de R. GAYA, a DOCUMENTA, p. 480 / APSJ, 21.4, f. 72v. / ADM (Arxiu diocesà de Mallorca), III/161/214 / APSJ, 21.6, f. 9.
8. Capbreu d'En Manresa. Transcr. de B. GUASP GELABERT, pvre., a DOCUMENTA, p. 398.
9. Arxiu municipal de Sant Joan, 1er llibre de Consells, 1563 a 1596. Transcr. de R. GAYA, a DOCUMENTA, p. 189. / APSJ, 21.1, f. 17v.; 61.2, f. 19; 61.3, f. 16v.; 21.5.6.
10. Les escriptures d'aquestes tres donacions són a la rectoria, encara no arxivades. V. també ADM, III/161/226; III/161/239.
11. Cfr. Llibres de l'Obreria. APSJ, 61.3 i 61.4, passim.
12. APSJ, 61.3, ff. 15-17; 61.4, ff. 1-18v.

TOPONÍMIA SANTJOANERA SES ROTES DES PUIG COLOM (I)

Caseta d'en Barral

Rota, del llatí "rompuda", rompre. Terres guanyades a la garriga. Terra prima, pedregosa, pobra i de poc profit. Com a genèric, està molt estès per la nostra illa. La gran majoria d'aquests topònims (Ses Rotes, Rotes Noves, Rotes Velles, Rota Gran, Rota Llarga, Rota Redona, Roteta, Rota d'En..., Rota de Can..., Rota de Son..., etc.), han sortit de les antigues parcel·lacions de les grans possessions, que per diverses motivacions (terres allunyades, fallida, manca de doblers) eren les primeres que es posaven a la venda, generalment als mateixos roters que les tenien arrendades, o bé establides i venudes directament.

Pel que fa al nostre terme, aquesta unitat de conradís sol estar ubicada als serrals i turons d'elevacions moderades. És el cas de ses Rotes de Son Font (169 m), Rotes de Son Rabassa (172-184 m), Rotes de Sa Bastida (148-186m), Rotes de Noves de Son Ramon (129-143 m), Rotes d'Horteta (162-170 m) i ses Rotes des Puig Colom (151 m).

Aquest genèric aflora ara i adès per la part alta de la nostra vila. A la banda de ponent trobam Sa Rota Vermella, Sa Rota des Tecó. Entre llevant i tramuntana: Sa Rota des forner Fossier, Sa Rota de ses Capellets, Sa Rota de ses Molinetes, Sa Rota des Tonions i altres, de les quals desconexim la desvinculació de la possessió matriu que en temps pretèrit les encobefí.

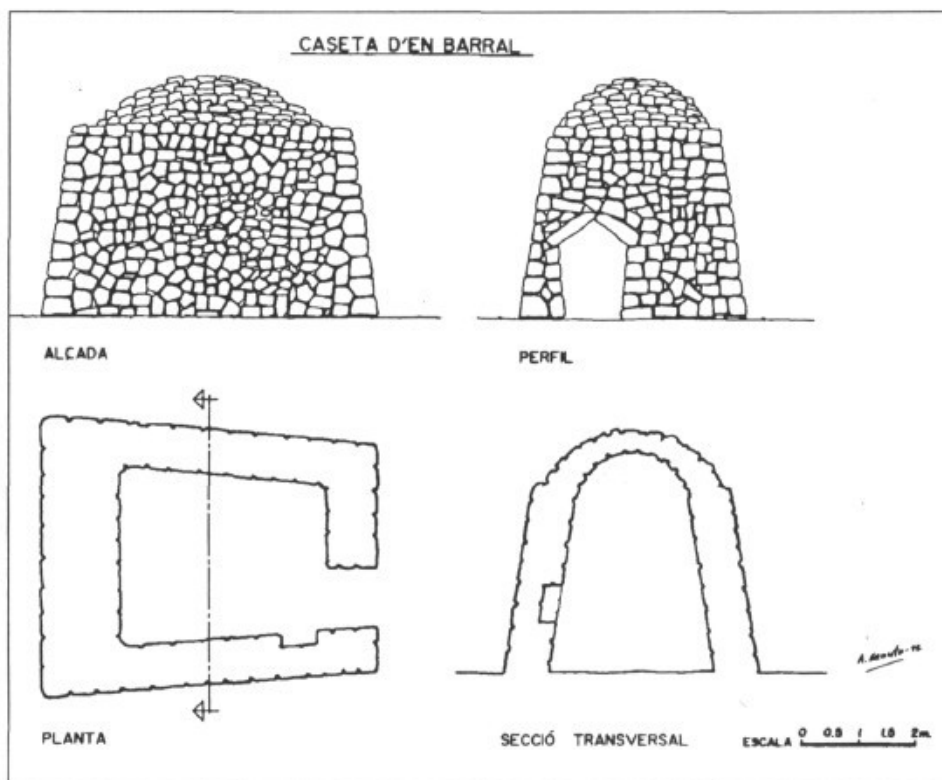
Sobretot les trobam ubicades al Puig de Bonany, de les quals n'hi ha una variada i nombrosa mostra: Sa Rota de Baix, Sa Rota des Secs, Sa Rota de sa Mula, Sa Rota d'en Rave, Sa Rota d'en Taleca, Sa Rota d'en Miquel Putxer, Sa Rota Monari (deformació de Mon avi), Sa Rota des Fats, Sa Rota des Morlans, etc.

No és la nostra intenció fer, ara i aquí, una exposició de totes les rotes que hem localitzat al nostre terme. Parlarem exclusivament de unes terres pobres i allunyades relativament de la nostra vila —gairebé desconegudes per molts de santjoaners— conrades des de quasi dues centúries pels nostres veïnats vilafranquers, els quals són propietaris de la major part d'aquestes terres: Ses Rotes de Puig Colom.

Avui per avui, no disposam de fonts orals ni documentals per poder esbrinar l'any en que es va produir aquesta fragmentació.

La primera documentació data de l'any 1864¹ on trobam aquestes terres segregades, amb mig centenar de propietaris, que com veurem més endavant —pels llinatges i malnoms els coneixerem— són majoritàriament vilafranquers i alguns d'ells porrerencs i santjoaners.

Si ens hem d'atènyer a l'amillament de l'any 1864, sembla que la possessió matriu, és la veinada possessió Es Pagos ubicada en el terme de Porreres. El parcel·lari de l'any

susdit documenta amb el genèric Es Pagos, tots els bocins que hipotèticament s'esmicolaren d'aquesta magnífica possessió del Pla, però alerta! en qüestions toponímiques, sovintegen els exemples de manlleus per influència del veí. Deim això, perquè la proximitat del lloquet de Son Barceló, així com la disposició de les velles parets que envolten aquest bell paratge, són indicadors d'una possible pertinença en aquest lloquet tan nostrat.

Situació, extensió i límits. El relleu, poc agressiu d'aquestes terres (151 m.) ubicades al racó més bell del terme municipal, forma part del clàssic paisatge del Pla, que, parafrasejant al geògraf Bartomeu Barceló, és articulat i de formes arrodonides en que les elevacions sempre moderades destaquen més pels pinars i les garrigues que no per la seva alçària.

Les terres de Son Ramon i l'extens sementer de Sa Vinya Vella des Pagos són els límits per la banda de llevant. Al sud del Sementer des Puig Colom i el lloquet de Son Buscai ambdós en el terme de Porreres, constreixen el turó allargassat del Puig Colom. L'antiga paret d'Hortella Vell tanca per la banda de ponent i la possessió de Son Barceló i els seus establits, vers tramuntana.

Aquest conjunt de terres, en les quals hem efectuat la recerca toponímica, cal diferenciar-les en tres grans blocs, a causa de la seva ubicació.

El primer bloc, que quasi tot confronta amb el Sementer de Sa Vinya Vella des Pagos, és el més planer amb absència total de vegetació espontània. Predomina l'ametler, l'albercoquer, la figuera i la vinya. Es contra pràcticament la totalitat de les finques, que fluctuen entre el mig quartó i la quarterada d'extensió. Una camada —avui abandonada i impossible de seguir— cenyida a la paret de Sa Vinya Vella des Pagos dona accés a tots els bocins de forma allargada i perpendicular al camí. A l'amillorament de l'any 1664

aquests bocins estan registrats amb el genèric Es Pagos. Amb el nom de *Sa Veça* —recollit oralment— hom designa una franja de finques ubicades devora el camí de Felanitx.

El segon bloc, aturonat majoritàriament, agrupa la partida més extensa, anomenades globalment *Ses Rotes des Puig Colom* i que hom individualitza i diferencia amb el nom de rota. La vegetació és la clàssica *Oleo-ceratorrion* dels botànics; garriga baixa d'ullastres i els vegetals associats si bé s'hi localitzen algunes clapes significatives d'alzinar —hem localitzat alguns rotles de sitja— és el pinar, el grup potencialment més nombrós. Cal dir d'aquest darrer —antany arraconat per la intensa activitat agrícola— que torna a recuperar el seu

estat primitiu degut a l'abandonament d'aquestes terres, de tal manera que rotes conreades antany de blat, ordi, faves, vinya..., són actualment un pinar esponeros.

El garrover i l'ametler són els cultius arboris majoritaris. També hi ha hagut figueres, cireres i pruneres.

Un petit comellar —Es Comellar des Fusters— solca, per la banda de llevant, aquest turó allargassat i de cim planer, on es localitzen les millors rotes, avui en dia conrades marginalment i dedicades a pasturatges.

A la banda de migjorn, es troben les restes d'un poblat prehistòric que Mascaró Pasarius ubicà erròniament dins el terme de Porreres. La Casetta d'en Banal i la Casetta d'en Punta, aquesta darrera en ruïnes, són les úniques construccions localitzades en aquest segon bloc.

El tercer bloc, el menys nombrós, està format per les finques ubicades al galter del turó, que dona a Hortella Vell.

S'hi localitzen algunes construccions, habitades antigament tot l'any —Can Garrover, Cal sen Guillem Molí— i casetes avui enrunades. Un pou, tapat fa un grapat d'anys, situat a la Pleta des Capellà Joan, donava aigua a tots els veinats d'aquesta contrada.

La toponímia. La recerca efectuada en aquesta contrada, ens ha lliurat tot un seguit de sorpreses —agradables totes elles— que han fet que el treball de camp, ja de per si atractiu, es convertís amb una joia continua, a mesura que adquiríem i enriquíem el nostre coneixement sobre aquestes terres.

Començarem l'exposició seguint un ordre itinerant de llevant a ponent i de nord a sud del mapa. Cada topònim anirà numerat i les variants d'un mateix indret ordenades alfabèticament. Cal dir que, per raons d'espai, hi ha topònims que no hem pogut situar al mapa. Donarem les explicacions pertinents per tal d'orientar el lector de la seva ubicació.

Manifestam la nostra gratitud vers les persones que han

fet possible aquest recull: Bartomeu Garí "Collet"-1913; Andreu Galmés "Sobrassada"-1928; Jaume Aulet "Pastor des Pagos"-1922; Monserada Bauçà "de Son Barceló"-1916; Joan Nadal "Manacor"-1909; Francesc Bauçà "de Son Barceló"-1907; Joan Bover "Colet"-1920; Francesc Nicolau "de Son Ramon"-1922; Miquel Roig "de Son Buscai"-1914; Geroni Miralles "de Son Barceló"-1925; Miquel Nicolau "de Son Ramon"-1923; Guillem Morlà "Morlà"-1920.

Hem inclòs també una sèrie de topònims, que pertanyen físicament a Son Barceló, però que per la seva dependència no els podem desvincular d'aquest recull.

Heus ací doncs, el resultat de la feina:

1. A) *Es Pou des capellà Joan*. Fou tapat fa un parell d'anys. Estava situat a una vorera de Sa Pleta des Capellà Joan. Aquest pou ja consta a l'amillament de l'any 1864. Els veïnats d'aquesta contrada se'n servien de l'aigua d'aquest pou que no sabem si era comunal.

B) *Es Pou d'en Jaume de sa Moleta*. Prengué el nom del nebot del capellà Joan, l'amo en Jaume de sa Moleta. L'heretà, a la mort del capellà Joan, que fou vicari de Vilafranca.

C) *Es Pou Bo*. Cita d'un sol informador. Era una pràctica usual del nostres avantpassats distingir amb aquest adjectiu 'Bo' el pou més fort d'aigua d'una contrada. És el cas del també Pou Bo de Son Font, Es Pou Bo de Son Santos i el polularíssim Pou Bo o Sa Sini de la nostra vila.

2. *Sa Vinya de Son Barceló*. Avui desapareguda, estava situada a baix del Pou de Son Barceló. Consta a l'amillament de l'any 1864 i la seva extensió era 1 quartó i 62 destres. El propietari era Joan Barceló "Pagès".

3. A) *Es Pou de s' Abeurada*. Pou de Son Barceló situat a la vorera del camí i que com el seu nom indica, hi anaven tots els veïnats a abeurar el bestiar. Pou públic, el camí fa aquí una mica d'eixamplada on hi havia la pica, que uns malnats tiraren dins el pou. L'apel·latiu només és utilitzat pels veïns de la contrada. La seva ubicació ja consta a l'amillament de l'any 1864.

B) *Es Pou de Son Barceló*. És el nom utilitzat més generalment per anomenar-lo quan hom es troba fora de la contrada.

C) *Es Pou de Can Coixiner*. Variant deguda al mal nom del propietari de la finca on està situat el pou. Segons ens contà l'amo en Geroni "de Son Barceló" o "Coixiner" el seu padrí, Joan de Son Barceló corria mitja Mallorca a peu, adobant o fent els coixins que antany utilitzaven, juntament amb el jou, per llaurar o estirar carro. Ca l'amo en Toni Coixiner és una

variant utilitzada antigament per anomenar al lloquet de Son Barceló.

D) *Es Pou de Son Barceló*. Variant que es troba en contraposició amb el Pou des capellà Joan, tractat anteriorment. Caldrà averiguar la confusió existent.

4. *Sa Caseta des Solanders*. Antiga caseta situada devora el camí. Propietat de la nissaga dels Solanders.

5. *Can Collet*. Casa situada baix de Son Ramon, dins la clotada. Consta a l'amillament de l'any 1864. El seu propietari era Guillem Gual "Pompós" i l'extensió de terra 1 quarterada i 80 destres de vinya. Un del seus darrers propietaris fou En Gori Collet.

6. *Can Liro*. Casa aferrada a Can Collet. Era de la mateixa nissaga. El seu propietari l'any 1864 era Catalina Gual "Pompós". Tenia una quarterada, tres quartons i vuitanta-cinc destres de terra; dos quartons i vuitanta destres de vinya i 18 figueres. Aquest malnom "Pompós", pareix que s'ha perdut a Sant Joan, tot i que antigament tenia una nombrosa representació. A una talla de l'any 1795 feta per recaptar doblers per la fàbrica de la Fonteta de Consolació trobam: Andreu Gual d'Andreu Pompós; Antonina Gual de Guillem Pompós; Margarita Gual de Guillem Pompós i Antoni Gual d'Andreu Pompós.

El darrer propietari d'aquesta casa, avui tancada, fou el sen Miquel Liro.

7. *Sa Caseta de sa Madona d'Hortella*. Caseta de marès situada vora el camí que davalla de Son Ramon. No hem pogut o no hem sabut averiguar qui era aquesta madona d'Hortella.

8. *Son Ramon*. Genèric que hom utilitza per anomenar els nombrosos bocins situats a part i banda de Sa Síquia de Son Ramon i que en temps no massa reculats se segregaren de la possessió de Son Ramon.

9.- A) *Na Corb*.- Turó allargassat de 131 m d'altària. Pertanyia a la possessió de Son Ramon, abans d'establir-se.

B) *Es Turó de na Corb*.

10. *Cal sen Guiem Molí*.- Casa aferrada a Can Joan Garrover. Habitada antigament. Documentada l'any 1864, el propietari era Joan Barceló "de sa Caseta" i tenia 1 quarterada 81 destres de garriga.

11. A) *Sa Pleta des capellà Joan*. Ubicada per devora Cal sen

Ca na Blanch

C/ Bellavista, 36
Tel.: 52 60 37
07240 Sant Joan

Per Nadal i Reis

hi trobareu
tota casta de regals;
ornamentació nadalenca;
pastorets, coves..., per fer
el Betlem i enramellar ca vostra

Guiem Molí; pega a camí. Hi ha una caseta sense teulada. El propietari l'any 1864 era Monserrat Catalá "de l'amo en Mateu", el bocí, 1 quartó 23 destres; 2 quartons 45 destres de garriga. Hi havia sis figueres.

B) *Sa Pleta d'en Jaume de sa Moleta*. Variant que ens remet a les mateixes raons del apartat nº1B'.

11.- A) *Sa Pleta d'en s'Hostal*. Pleta situada davant la pleta anterior, a l'altra banda del camí. A la caseta existent, avui sense teulada, hi tenien el sequer els de Son Barceló.

B) *Sa Pleta d'en Jaume de s'Hostal*.

12. *Es Mitjà Petit*. Dins el sementer anomenat Sa Costa, de la possessió de Son Barceló. Ubicat a un racó del sementer i tancat de paret, hi ha una caseta sense teulada on hi tenien els porcs.

13. *Sa Pleta de Son Barceló*. Situada devora el camí de Felanitx. Antigament hi havia els sestadors, que es reformaren i reconvertiren en casa quan es partí l'herència de Son Barceló.

El darrer propietari d'aquesta casa ha estat en Francesc de Son Barceló, home fadrí, que la va vendre i anà a passar la darrera etapa de la seva vida al poble de Vilafranca.

Actualment i com moltes altres, la casa s'ha reconvertit en residència de cap de setmana.

14. *Es Cau de'n Xesc de Son Barceló*. Cau aferrat a la casa de *Sa Pleta de Son Barceló*. El construí en Xescot o Francescot de Son Barceló, home gran i gros, fort com un roure, del qual hem parlat anteriorment. D'aquí li ve l'augmentatiu Xescot o Francescot, que no trobam registrat a cap recull lexicogràfic.

15. *Es Porxet*.- Caseta de pedra amb coberta de teula on el sen Miquel Liro, bon agricultor, hi tenia les caseres de les abelles. Està situat a la vora del camí de Can Collet.

16. *Es Camí de Can Collet*.

Bocí de columna, probablement romana, del Sementer de sa Costa (Son Barceló).

17. *Sa Pleta de Can Garrover*. Situada darrera Can Garrover.

17. *Es Cau de'n Garrover*. Cau situat dins Sa Pleta de Can Garrover, a la part de Can Mola. En realitat, no és un cau, sinó un tros de paret buida on s'encauen els conills.

18. *Can Joan Garrover*. Casa aferrada a Cal sen Guiem Molí. Vegeu Cal sen Guiem Molí.

19.- *Sa Costa*.- Sementer de Son Barceló, situat darrera Sa Pleta de Son Barceló, sembrat d'ametlers. En aquest sementer s'hi localitzen indicis de velles ocupacions humanes. Hi ha restes de ceràmica vermella i negra espargides per tot el sementer. Llaurant amb l'arada amb rodes, el pare del nostre informador —En Geroni Coixiner— destapà dues o tres cisternes «des temps des moros». El mateix Jeroni en destapà altres dues. Altra volta amb el tractor enganxà un tros de columna, presumiblement de l'època romana. Té uns 40 cms. de diàmetre per 90 cms. d'altària. Caldria comptar amb algun tècnic per a la seva identificació.

(Continuarà.)

Francesc Canuto

Mel i Sucre

i tots els seus col·laboradors
us desitja
bon nadal i feliç any nou

RESTAURANT

SA TORRE DE S'AIGO

Carrer Mirador
Sant Joan

EXCURSIÓ

Anàrem a ...

L'ERMITA DE BETLEM
(Diumenge 15 de novembre)

Els nombrosos assistents d'aquesta excursió gaudiren d'un dia esplèndid i pogueren compaginar dues sensacions totalment distintes: admirar la bellesa del paisatge de la muntanya artanenca, i comprovar com pot el foc destrossar una gran extensió, deixant-hi tant sols un paisatge tètric i ennegrit. De totes maneres, l'excursió va ser ben entretinguda i interessant.

OCB, secció d'excursionisme

PLANXA I PINTURA

Rafel Gaià Gaià

C/ Solanda, 31.
Sant Joan

Tel.: 52 65 35

**Llanterner
i pintor**

JAUME SASTRE BAUZÀ
Carrer de Petra, 9

Tel.: 52 65 36 / 52 63 33

F U T B O L

SANT JOAN 2 - ARIANY 4

Golejadors: Mascaró 1
 Guillem Mas 1

Temps de possessió: 1a. part 11' 42"
 2a. part 12' 31"
 Total: 24' 13'

Regularitat:
 Tomeu Nicolau 3
 Monxi 2
 Mascaró 1

SANT JOAN 1 - CAMPANET 2

Golejadors: Arnau Munar (Bronder) 1

Temps de possessió: 1a. part 13' 23"
 2a. part 14' 10"
 Total: 27' 33"

Regularitat:
 Nino 3
 Tomeu Nicolau 2
 Martí Putxo 1

CONSTÀNCIA 1 - SANT JOAN 2

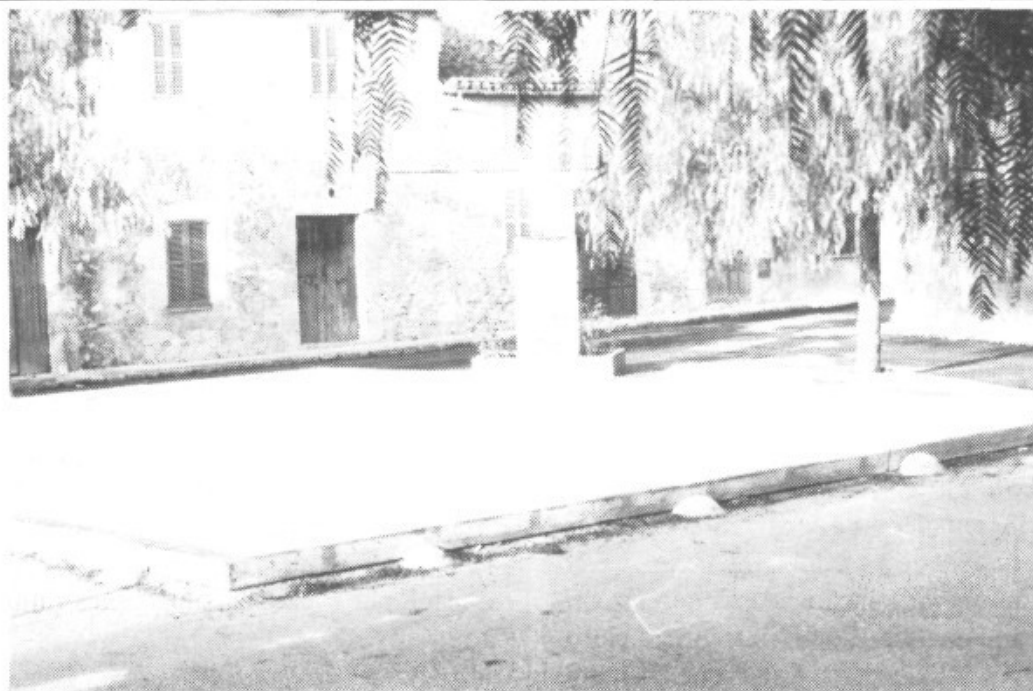
Golejadors: Mascaró 2

Temps de possessió: 1a. part 13' 35"
 2a. part 11' 11"
 Total: 29' 16"

Regularitat:
 Mascaró 3
 Tomeu Nicolau 2
 Nino 1

Golejadors: Mascaró 8

Regularitat: Mascaró 9

FINS QUAN SENYOR BATLE?

mel i sucre, dolcet dolcet

No tenc més remei que tornar parlar de la plaça del Rei Juan Carlos I antigament coneguda també com plaça Nova o plaça del Centre. Em sap greu perquè ha estat un dels temes que he tocat una vegada i una altra d'ençà que faig aquesta secció. Però la degradació que pateix és tan ràpida i tan visible que és forçat tornar-ne parlar. Una obra que, pel que va costar, pareixia que havia de ser eterna, du marxa de no passar d'aquesta dècada. I ara, darrerament, el bon estat dels jardins fa que

l'estat de l'obra encara faci més mal d'ulls, com si es posàs un dit de maquillatge a una cara lletja sense remei. M'agradaria posar missions amb els polítics per veure quants d'anys passaran fins que farà falta tornar aixecar. Estic segur que no s'hi voldrien jugar res.

Un grup d'aficionats al teatre ha creat un grup, dirigit per Tomeu Pujol, un vilafranquer casat a Sant Joan, i assagen la primera obra que han de representar. Es reprèn així una tradició que, desgraciadament, feia anys que s'havia perdut. Qualsevol cosa que animi la vida cultural del poble és una bona notícia. I més si, com en aquest cas, s'aconsegueix ajuntar gent d'edats, procedències i maneres de pensar diferents. Confii que l'Ajuntament de Sant Joan reconegui l'esforç d'aquests actors voluntariosos i l'interès social i cultural d'aquest tipus d'activitats i ajudi el grup, dins les seves possibilitats. Esper que no haurem d'esperar massa per assistir a l'estrena.

Dues persones m'han contat les penalitats que han passat per poder trobar apotecaries obertes en diumenge. Varen haver d'anar d'un poble a un altre i d'un rètol a un altre. A la fi, quan trobes el poble indicat, encara has d'anar a una casa particular a demanar quasi per favor que et despatxin una medecina que necessites amb urgència. Tenir un sistema sanitari que funcioni és la prioritat número u de qualsevol poble. Per això, hem d'exigir a qui pertoqui que posi remei a aquestes deficiències.

Qui és el responsable? l'Ajuntament? la Mancomunitat? la Conselleria de Sanitat? l'Insalud? No pot ser que els apotecaris només vulguin estar a les madures (el dret, que defensen tan aferrissadament, de tenir el mono-

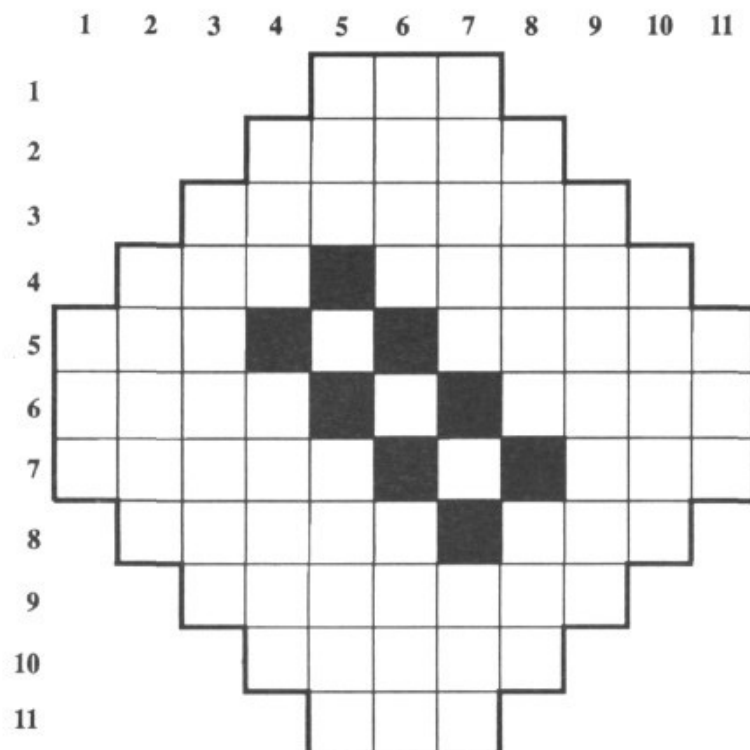
poli de comerç de medecines). També han d'estar a les verdes (tenir obert els dies de festa, per utilitat social, encara que no cobresquin les despeses). En tot cas, l'Ajuntament, com a representant de tots els santjoaners, pot fer les gestions oportunes perquè s'arreglin aquests problemes.

La pista de petanca (la nova) no s'ha mogut de lloc. Encara és allà on era el mes passat. Encara hi serà el mes que ve? I l'altre? Només el batle ho sap. Mentrestant, pel poble han començat a fer-ne cançons. El que fa falta és tallar el problema d'arrel, per evitar mals exemples futurs.

Joan Bauçà

ENCREUAT

HORITZONTALS: 1. Possessiu. 2. Ingerir líquids. 3. Planta hortícola de la família de les crucíferes (*Pimpinella Foliata spp*). 4. La fan les abelles. S'extreu de remolatxa, de canya,... 5. Una de les millors revistes de la Premsa Forana de Mallorca (els requadres negres fan de separació entre paraules). 6. Mamífer marí. Vocal. Humit per la suor. 7. Gemecs d'animal, preferiblement un llop. Vocal. Comptau que no. 8. Agnòstics. El cap d'amunt. 9. Vells. 10. En facis una de grossa. 11. Bot.

VERTICALS: 1. Canvia de lloc. 2. Excrement. 3. El trosset pelut que tenim damunt els ulls, en grau superlatiu. 4. Pilota. Respira. 5. Per segona vegada: una de les millors revistes de la Premsa Forana de Mallorca. 6. Sopa de lletres. Vocal. Marca de material elèctric. 7. La

primera part del nom científic dels ossos. Vocal. 8. Associació Internacional de Malfactors. 9. El representant més forçarrut de la mitologia grega. 10. Pels qui encara no vos n'heu temut: molts d'anys (pel vintivuit). 11. Així sia.

Solucions al mes anterior:

Horizontals: 1. eV, Talp, Bo. 2. Fotogràfic. 3. aloM, luca. 4. Uniformi. 5. Una, RB, acO. 6. NT, Cera, Lu. 7. Abonable. 8. Oral, Reta. 9. Dirigeixen. 10. As, Call, St.

Verticals: 1. Efa, Un, Oda. 2. Voluntaris. 3. Tona, Bar. 4. Tomi, Còlic. 5. Ag, Fren, gA. 6. LR, Obra, El. 7. Païr, Abril. 8. Fuma, Lex. 9. Bicicletes. 10 Oca, Ou, Ant.

Joan Sastre Joan

SUBSCRIPCIÓ PER UN ANY, 2.500 ptes

Nom:
 Cognoms:
 Carrer: núm.:
 Població: cp:
 Banc o Caixa: oficina
 carrer: núm. de compte:

Feu arribar aquesta butlleta a qualsevol membre de l'equip de redacció o enviau-la a:

MEL I SUCRE Sant Joan, Ramon Llull, 48

firma

AGENDA - DESEMBRE

Natalicis

Rosa Maria Mas Jaume (13-XI-1992)

Defuncions

Catalina Matas Bauzà (16-IV-1915 / 3-XI-1992)
 Montserrat Nigorra Nigorra (29-IV-1921/22-XI-1992)

Noces

Gabriel Jaume Sansó i Maria Gayà Morlà
 (20-IX-1992)
 Guillem Fiol Bauzà i M. del Carme León Mariño
 (14-XI-1992)

Apotecaries de guàrdia

Diumenges

Dia 6: Ariany
 Dia 13: Montuïri
 Dia 20: Petra
 Dia 27: Porreres

Benzineres

De dia i de nit:

Febrer (Manacor, cra. de Felanitx)

Diumenges:

Viñas (Manacor, cra. d'Artà)
 Febrer (Manacor, cra. de Felanitx)
 Marratxí (Inca, cra. de Palma)
 Estelrich (Can Picafort, cra. d'Artà)
 El Molinar (Palma, Ramonell Boix)
 Febrer (Sant Joan, cra. de Manacor. *Diumenges matí*)

Festivitats del mes

Dia 4: Santa Bàrbara
 Dia 8: La Concepció
 Dia 18: Mare de Déu de l'Esperança
 Dia 25: Nadal
 Dia 26: Sant Esteve
 Dia 27: Sagrada Família
 Dia 28: Sants Innocents

Horari d'autobús

Sant Joan-Palma-Sant Joan: 7.45 h; 10 h; 13.35 h;
 17.05 h; 18.15 h; 20.05h (dies feiners).
 Sant Joan-Palma-Sant Joan: 8.30 h; 9.50 h; 18.30 h;
 20.05 h (dies festius).

Horari d'assistència mèdica

Centre sanitari: 10.30 h - 13.00 h (de dilluns a divendres).
 PAC: resta d'hores.

Horari de farmàcia

Estiu: De 10 h a 13.30 h
 De 18 h a 21 h
Hivern: De 10 h a 13.30 h
 De 17 h a 20 h

Horari de misses

19.30 h (dies feiners)
 10.30 h i 19.30 h (dies festius)
 Consolació: 16.39 h

Telèfons d'interès

Bombers: 55 00 80
 Centre Sanitari: 52 63 11
 GESA: 55 41 11
 Ajuntament: 52 60 03
 Apotecaria: 52 62 52
 Consell Insular: 17 35 00
 Govern Balear: 46 34 50
 Centre Meteorològic: 26 46 10
 Guardia Civil: 56 00 27
 OCB: 72 32 99
 SIAC: 900 321 321
 PAC (Vilafranca): 56 05 50

El temps

Pluviometria	G. Company
Octubre dia 1	1,3
dia 2	1,5
dia 15	0,1

Total agost	2,9
Total acumulat	403,4

La lluna

Nova de dia 1 a dia 2.
 Creixent de dia 3 a dia 9.
 Plena de dia 10 a dia 16.
 Minvant de dia 17 a dia 24.
 Nova de dia 25 a dia 31.

Previsió del temps

El més de desembre no resultarà tan fred com ens té acostumats, encara que ens haurem d'afegir alguna mànega més. La pluviositat serà escassa, però amb humitat alta i molts de dies emboriat.

Agenda esportiva

Futbol 3a. regional
 Lloret - Sant Joan (6-XII-92)
 Mariense - Sant Joan (13-XII-92)
 Sant Joan - At. Sencelles (20-XII-92)
 Ca sa Mis Jotul - Sant Joan (10-I-93)
 Sant Joan - Búger (17-I-93)

Voleibol 2a. divisió femenina
 Sant Joan - Son Servera (12-XII-92)
 Rafal Vell - Sant Joan (19-XII-92)
 Manacor - Sant Joan (9-I-93)

Voleibol juvenil femení
 Veloz Esport - Sant Joan (12-XII-92)
 Sant Joan - Es Figueral (19-XII-92)
 Bunyola - Sant Joan (9-I-93)

RENAULT
AUTOS SANT JOAN, C. B.
Ctra. Sant Joan - Vilafranca, s/n.
Tel. 52 60 67 - Fax 52 65 69
07240 - SANT JOAN (Mallorca)

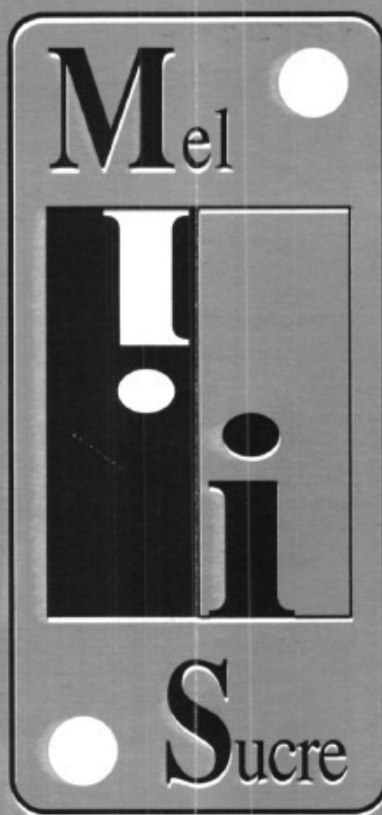

Bones Festes

Renault 19 Cabriolet 16V con asientos de cuero en opción.

RENAULT 19 CABRIOLET

NÚMERO

150